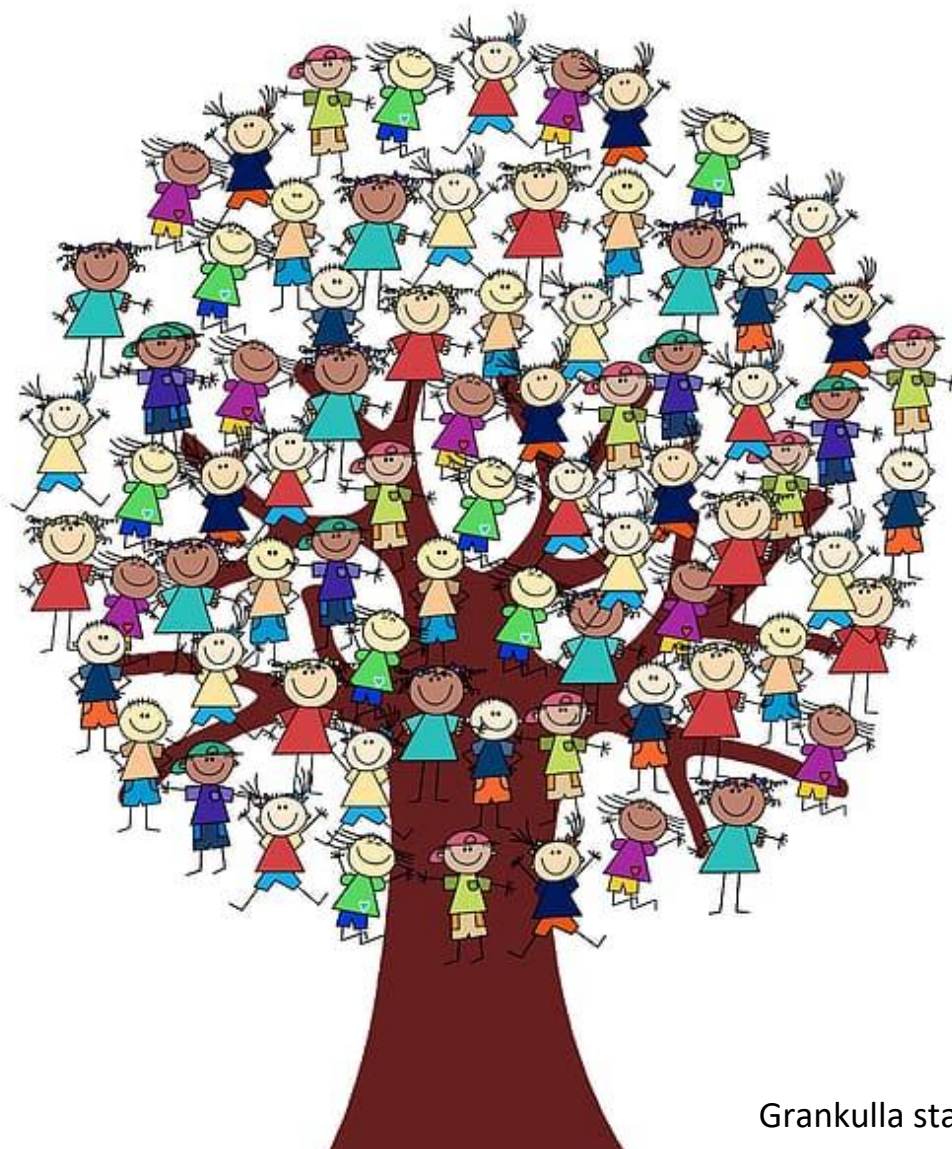

Handbok för språklig, kulturell och åskådningmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen

Innehåll

1 FÖRORD	4
1.1 Begrepp som används inom småbarnspedagogiken i Grankulla	5
2 ORDNANDE AV SPRÅKLIGT OCH KULTURELLT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK	6
2.1 Skyldighet	6
2.2 Språkligt och kulturellt medveten småbarnspedagogik i praktiken	7
3 SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARNA	9
3.1 Då barnet börjar i småbarnspedagogiken	9
3.2 Samarbetet med vårdnadshavarna	13
3.3 Användning av en tolk	14
4 SPRÅKLIGT, KULTURELLT OCH ÅSKÅDNINGSMÄSSIGT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK	15
4.1 Språkmedvetenhet	15
4.2 Förstärkning av barnets kulturella identitet inom småbarnspedagogiken	17
4.3 Värdet av ett eller flera modersmål och stärkande av modersmålet	19
4.3.1 Metoder för vårdnadshavarna att stödja barnets modersmål	19
4.3.2 Metoder inom småbarnspedagogiken för att stärka barnens modersmål	21
4.4 Språkligt, kulturellt och åskådningmässigt medveten lärmiljö	24
4.5 Åskådningar som en del av språkligt, kulturellt och åskådningmässigt medveten småbarnspedagogik	26
5 UNDERVISNING I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK (S2)	29
5.1 Två- och flerspråkighet	29
5.2 Faserna i andraspråksinläringen	31
5.3 Stöd för de olika delområdena inom språkutveckling	32
5.4 Observation av kunskapsnivåerna i det svenska språket	33
5.5 Andraspråksinläring genom tillägnande och undervisning	35
5.6 Uppbyggande av ordförrådet, begrepp och språkliga strukturer	35
5.6.1 En dag med familjen Kippin – hur materialet används i Grankulla	37
5.7 Litteratur som stöd för lärande	38
5.7.1 Dialogisk läsning	38
5.8 Utvecklandet av en språkmedveten pedagogik inom småbarnspedagogiken - arbetsverktyget KieliPeda	39

6 KÄLLOR OCH NYTTIGT MATERIAL	42
7 BILAGOR OCH BILDER ATT SKRIVA UT	44
Bilaga 1. Den psykiska processen vid invandring	44
Bilaga 2. Då barnets utveckling väcker oro, flerspråkigt barn	45
Bilaga 3. Årsklocka för stöd av flerspråkighet	46
Bilaga 4. Ett språkligt och kulturellt medvetet daghem	47
Bild 1. Då barnet börjar i småbarnspedagogiken	48
Bild 2. Då ett barn med flyktningbakgrund börjar i småbarnspedagogiken	49
Bild 3. Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran	50
Bild 4. Metoder för vårdnadshavarna att stödja modersmålet	51

1 FÖRORD

Syftet med den här handboken är att stödja språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i Grankulla. Den öppna småbarnspedagogiken kan använda sig av handboken i tillämpliga delar.

Handboken för språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen (KieKu-handboken) kompletterar planen för småbarnspedagogik i Grankulla genom att förklara vad språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medveten småbarnspedagogik är och hur personalen kan ta hänsyn till kulturell mångfald i en barngrupp. I handboken har vi försökt förtydliga de processer och den praxis som gäller i Grankulla och vilka ansvarsområden som finns. Dessutom finns det material i handboken för att stödja personalens arbete och för att strukturera helheter.

Handboken är i enlighet med Lagen om småbarnspedagogik (2018), Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) och Grunderna för förskoleundervisningens läroplan (2014) samt planer på kommunnivå. För att sammanställa handboken har vi dragit nytta av Vanda stads Handbok för språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken (2018), Helsingfors stads Ta lyra-program samt Kotka stads Plan för att stödja två- och flerspråkighet (2019). (Vantaan kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen käsikirja, Helsingin kaupungin Ota koppi –ohjelma, Kotkan Kaksi- ja monikielisyiden tukemisen suunnitelma.)

Språk- och kulturlärarna inom småbarnspedagogiken har sammanställt handboken. Dessutom har Arbetsgruppen som ordnar med stöd (fi. Tuen järjestämisen ryhmä) bearbetat planen och KOHTA-gruppen (Stöd för växande, lärande och välmående) har kommenterat den. Svenska utskottet för undervisning och småbarnspedagogik har godkänt den. Vi har samlat in idéer från personalen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen genom enskilda samtal och en enkät.

1.1 BEGREPP SOM ANVÄNDS INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN I GRANKULLA

Tvåspråkig och flerspråkig = person som talar två eller fler språk

Språklig mångfald = officiella språk, språk som kan jämföras med minoritetsspråken (nordsamiska, enaresamiska, skoltsamiska, teckenspråk, romani), dialekter och olika språk syns och hörs i lärmiljön och fungerar som ett gemensamt undersökningsobjekt

Språklig medvetenhet = barnet börjar fundera på och upptäcka skillnader mellan talat och skrivet språk. Barnets förmåga att lära sig läsa utvecklas alltså (bl.a. ordrytmer, rimord, begynnelseljöd, korrelationen mellan bokstäver och ljud). Språklig medvetenhet är en del av språkmedvetenheten.

Språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet = vi erkänner att var och en har rätt till sitt språk, sin kultur, sin religion, sin åskådning eller religionslöshet. I språklig, kulturell och åskådningsmässig småbarnspedagogik funderar personalen tillsammans med alla barn på frågor som hör samman med språk, åskådningar, religioner eller religionslöshet samt kulturella seder, traditioner, vanor och festligheter.

Språkmedvetenhet = medvetenhet om att språk ständigt är närvarande överallt och att språket har en central betydelse för barnets utveckling, lärande och växelverkan och att alla språk är värdefulla. Dessutom är personalen medveten om kopplingen mellan språk och makt. Personalen inser att de bär ansvar över att skapa en språkmedveten verksamhetskultur och att de fungerar som språkliga förebilder för barnen.

Kulturell mångfald = hemkultur, nationalkultur, religioner, åskådningar, religionslöshet, språk och identiteter lever parallellt och i växelverkan med varandra

Invandrare = person som bor i ett annat land än där hen är född

Undervisning i svenska som andraspråk = ges till barn som inte har svenska som modersmål, barnet har inte varit i kontakt med det svenska språket eller barnet förstår svenska bristfälligt och/eller barnet har svårigheter med att producera talad svenska på grund av sparsamma kontakter till det svenska språket

2 ORDNANDE AV SPRÅKLIGT OCH KULTURELLT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

2.1 SKYLDIGHET

[Lagen om småbarnspedagogik](#) (2018, 3 § och 4 §)

Syftet med småbarnspedagogiken är att erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Målet är att stödja barnets förutsättningar för lärande, främja livslångt lärande och utbildningsmässig jämlikhet samt säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt. Vid planering, ordnande och tillhandahållande av småbarnspedagogik samt då man beslutar om den ska barnets bästa vara det primära.

[Grunderna för planen för småbarnspedagogik](#) (2022)

I språkmedveten småbarnspedagogik är personalen medveten om att språk ständigt är närvarande överallt. Personalen förstår den centrala betydelsen av språk för barns utveckling och lärande, växelverkan och samarbete samt för uppbyggnad av den egna identiteten och känslan av tillhörighet till samhället. Då vi gör flerspråkigheten synlig stöder det barns utveckling i en kulturellt mångsidig värld (s. 27). Inom småbarnspedagogiken stöder vi mångsidigt språkutvecklingen och utvecklingen av en kulturell identitet och självkänsla hos flerspråkiga barn och barn med annat modersmål än finska eller svenska. Vi främjar utvecklingen av kunskaperna i finska eller svenska utgående från barnens behov och förutsättningar genom målmedvetna och pedagogiskt planerade delområden för språkliga kunskaper och färdigheter. Småbarnspedagogiken stöder integrationen av barn i det finländska samhället (s. 47).

[Grunderna för förskoleundervisningens läroplan](#) (2014)

I förskoleundervisningen identifierar, respekterar och stöder vi kontinuiteten i barnens språkliga och kulturella bakgrund. Att observera olika språk stöder barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av den omfattande kompetens som hänger ihop med kulturella färdigheter och växelverkan (s. 32). Det är också värt att nämna att vi tar hänsyn till barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter i förskoleundervisningen. Syftet med förskoleundervisningen är att stödja utvecklingen av den språkliga och kulturella identiteten hos varje barn och att lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkkunskaperna hos tvåspråkiga och flerspråkiga barn. Vi främjar utvecklingen av språkkunskaper i svenska på olika delområden inom språkinläring och utifrån barnens behov och förutsättningar både genom ledd verksamhet och i vardagen i förskoleundervisningen (s. 39).

Grankullas plan för småbarnspedagogik (2022)

[länk till den uppdaterade planen](#)

Grankulla stad Plan för förskoleundervisningen

https://www.kauniainen.fi/files/10397/2016ESIOPS_kansilehdellinen.pdf (på finska)

Lagen om småbarnspedagogik (2018) förpliktar att Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022), Grunderna för förskoleundervisningens läroplan och planerna på kommunnivå styr personalen inom småbarnspedagogik att ta hänsyn till språkets betydelse för jämlikhet och delaktighet i uppväxt- och lärmiljöer som är centrala för barnet. Då vi beaktar flerspråkig och kulturell mångfald och gör den synlig, stöder vi utvecklingen av barnets språkliga och kulturella identitet samt självkänsla. Samtidigt skapar det här förutsättningar för alla barn att utvecklas i vårt språkligt och kulturellt mångsidiga samhälle.

Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) bygger småbarnspedagogiken på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Barnet har rätt att bli hört, sett, taget i beaktande och förstått som en individ och som en medlem i gruppen. Barnet har också rätt att uttrycka sig, sina åsikter och sina tankar samt bli förstått med de uttrycksmedel som barnet har till förfogande. Barnet har rätt till lek och lärande samt att bygga en uppfattning om sig själv, sin identitet och den omkringliggande världen utifrån sina egna utgångspunkter. Barnets bästa är det främsta.

2.2. SPRÅKLIGT OCH KULTURELLT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK I PRAKTIKEN

Enhetschefen inom småbarnspedagogik leder den språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medvetna småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i sin enhet. Enhetschefen ansvarar för att pedagogiken i enheten är språk-, kultur- och åskådningsmedveten och att den tar hänsyn till kulturell mångfald. Enhetschefen ansvarar för verkställandet av undervisningen i svenska som andraspråk samt för dokumentationen och utvärderingen av den i sin egen enhet. Enhetschefen inom småbarnspedagogik ser till att stärka personalens kompetens inom språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet samt inom undervisningen i svenska som andraspråk till exempel genom att hänvisa personalen till utbildningar. Enhetschefen uppmuntrar också till att dela med sig av välfungerande praxis och vägleder personalen mot en verksamhetskultur där den pedagogiska diskussionen och utvecklingen fortsätter.

Språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medveten småbarnspedagogik och förskoleundervisning förutsätter samarbete av alla i personalen. I praktiken deltar hela personalen. Vi gör också samarbete med föräldrarna för att synliggöra språklig, kulturell och åskådningsmässig mångfald.

Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar i sin grupp för undervisningen i S2-språket. Läraren planerar undervisningen så att den är målinriktad och regelbunden samt bär ansvaret för dokumentationen och utvärderingen av undervisningen och samarbetet med vårdnadshavarna. Hela personalen i barngruppen deltar i S2-undervisningen. En central del av S2-undervisningen är att stödja barnets tvåspråkighet eller flerspråkighet. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för att modersmålets betydelse beaktas i planeringen av undervisningen. Hela personalen i gruppen deltar i att synliggöra språklig mångfald både i verksamheten och i lärmiljön. Det är främst vårdnadshavarna som ansvarar för upprätthållande och utveckling av barnets eget modersmål eller egna modersmål.

Den ansvariga läraren för språk och kultur inom småbarnspedagogik (fi. kieku) ger råd och handledning till personalen när det gäller två- och flerspråkiga barns ärenden och stärker den redan existerande kompetensen som hänför sig till språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medveten verksamhetskultur. Språk- och kulturläraren handleder och stöder personalen och vårdnadshavarna i att planera och genomföra språkundervisning för barnen. Dessutom arbetar språk- och kulturläraren multiprofessionellt och deltar vid behov i övergången från småbarnspedagogik till förskoleundervisning.

Specialläraren inom småbarnspedagogik ansvarar för sin del för att ett barn som behöver stöd får det om det konstateras att orsaken är en annan än S2-språket eller inläring. Om utvecklingen av barnets modersmål är försenad eller om barnet behöver annat stöd för utvecklingen eller inläringen utöver stöd för flerspråkiga, deltar specialläraren i att ge barnet intensifierat eller särskilt stöd inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Intensifierat eller särskilt stöd för ett flerspråkigt barn verkställs som en del av vardagen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen och stödet planeras i samarbete mellan specialläraren, läraren inom småbarnspedagogik och barnets vårdnadshavare. Vid behov kan vi göra sektorsövergripande samarbete (språk- och kulturläraren, elevvården, specialistsjukvården o.s.v.)

3 SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARNA

Yrkesmässig, öppen och respektfull inställning till mångfalden familjer och familjers olika språk, kulturer, åskådningar och religioner, traditioner samt syn på fostran skapar förutsättningar för ett gott pedagogiskt samarbete. Vi stöder barnens familjeidentitet och familjerelationer så att varje barn kan känna att den egna familjen är värdefull. (PLANEN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK 2022, s. 17)

Utgångspunkterna för samarbetet med olika familjer kan variera mycket. Familjen kan nyss ha anlänt till Finland eller bott här redan länge (t.ex. andra generationens invandrare eller återflyttare). Barnet som börjar i småbarnspedagogiken kan vara född här eller kan ha levt sina första år till exempel på ett flyktingläger. Har flytten varit önskad, ett eget val eller något oundvikligt? Orsakerna till flytten är varierande och likaså dess inverkan på integrationen.

Den kulturella anpassningen är individuell men den framskrider genom vissa faser som är bra att vara medveten om i kontakten med familjer med invandrarbakgrund. Vi måste också beakta att anpassningen går i vågor som består av uppförsbackar och nedförsbackar och att anpassningen inte sker lineärt. Individens och familjens erfarenheter och den individuella förmågan att hantera förändringar eller olika livssituationer påverkar hur de olika faserna tar sig uttryck i vardagen. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken är medveten om den psykiska processen som är förknippad med invandring (Bilaga 1. Den psykiska processen som är förknippad med invandring) Integrationsstödet är ett sektorsövergripande samarbete och om barnets utveckling väcker oro ska personalen konsultera språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogiken (Bilaga 2. Då barnets utveckling väcker oro, flerspråkigt barn).

3.1 DÅ BARNET BÖRJAR I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Samarbetet med vårdnadshavarna har en central betydelse för småbarnspedagogiken. Samarbetet inom småbarnspedagogiken bygger på ömsesidig tillit och respekt, och fokus ligger alltid på barnets bästa. I Planen för småbarnspedagogik (2018) står det att personalen medvetet ska utveckla tillvägagångssätt och strukturer som främjar delaktighet. Därför är det också viktigt att informera vårdnadshavarna om deras möjligheter till delaktighet. De kan till exempel framföra önskemål och påverka planeringen av verksamheten samt delta i verksamheten och utvärderingen av den.

För att skapa ett fungerande samarbete med vårdnadshavarna är det bra att personalen går igenom frågor som berör verksamheten och tillvägagångssätten inom småbarnspedagogiken. Samtidigt kan vårdnadshavarna berätta om viktiga aspekter för deras barns välmående.

Planen för småbarnspedagogik i vardagen:

Personalen ska berätta för vårdnadshavarna om målsättningarna som är förknippade med åskådningar och religioner inom småbarnspedagogiken och om deras betydelse för allmänbildningen. Personalen diskuterar även fester och evenemang inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Dessa kan innehålla religiösa element som är en del av det finländska kulturarvet. Om vårdnadshavarna önskar kan de få noggrannare information om det religiösa innehållet i fester eller andra evenemang.

Vårdnadshavarna är delaktiga i vardagen:

Personalen ska fråga vårdnadshavarna vilka kulturella, åskådningmässiga eller religiösa seder, traditioner eller festligheter som är viktiga för dem och som de vill att personalen tar fram i gruppen. Personalen kan också fråga om vårdnadshavarna har möjlighet att delta eller hjälpa till med att lära känna olika kulturer. Esbo stad publicerar varje läsår kulturernas festkalender där högtidsdagar från olika kulturer presenteras för det kommande läsåret.

Läraren inom småbarnspedagogiken har ett inledande samtal med vårdnadshavarna innan barnet börjar i småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen i Grankulla för första gången. Om det här inte är möjligt ska samtalet hållas inom en månad efter starten. (Figur 1 och 2)

Inledande samtal:

- Vid behov används en tolk vid det inledande samtalet.
- Vid det inledande samtalet berättar läraren om vardagen inom småbarnspedagogiken och vårdnadshavarna får en broschyr om gruppen har en sådan eller telefonnummer till gruppen och personalens namn. I samtalen kan bildhandboken om hur det är att börja i småbarnspedagogiken fungera som stöd (på finska)
http://new-www-vantaa.fi-a.innofactor.com/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134815_Kuvaopas_vanhemmille_-_Varhaiskasvatuksen_aloittaminen.pdf.
- Läraren och vårdnadshavarna kommer överens om mjuklandningen och vårdtiderna.
- Om barnet har deltagit i småbarnspedagogik någon annanstans kan läraren inom småbarnspedagogik utnyttja information från den tidigare enheten i samtalet och anpassa innehållet utifrån familjens behov.
- Vårdnadshavarna får veta hur man kan stödja två- eller flerspråkighet.
 - Plan för att stödja barnets svenska och hemspråk = planen för flerspråkighet antecknas i Barnets plan för småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen.
 - Vi kompletterar planen regelbundet tillsammans med vårdnadshavarna i samtalen om planen för småbarnspedagogik eller planen för förskoleundervisningen
 - Läraren följer upp planen och gör observationer om barnets framsteg med hjälp av arbetsredskapet KieliPeda. Uppföljningen och observationerna dokumenteras i KieliPeda.

Då barnet börjar i småbarnspedagogiken

Bild 1. Då barnet börjar i småbarnspedagogiken

Då ett barn med flyktningbakgrund börjar i småbarnspedagogiken

Bild 2. Då ett barn med flyktningbakgrund börjar i småbarnspedagogiken

Då ett barn börjar i småbarnspedagogiken tillämpar vi mjuklandning för att skapa en trygg start (figur 3). Till modellen med mjuklandning inom småbarnspedagogiken hör ett hembesök före starten. Det teta samarbetet med vårdnadshavarna framhävs särskilt under de första veckorna. Personalen ber vårdnadshavarna ge föremål som påminner om hemmet till daghemmet (till exempel fotografier av familjen, leksaker som ger trygghet). Vårdnadshavarna är välkomna till enheten för småbarnspedagogik för att följa med barnets vardag. Mjuklandning kan vid behov också tillämpas då barnet byter grupp eller enhet.

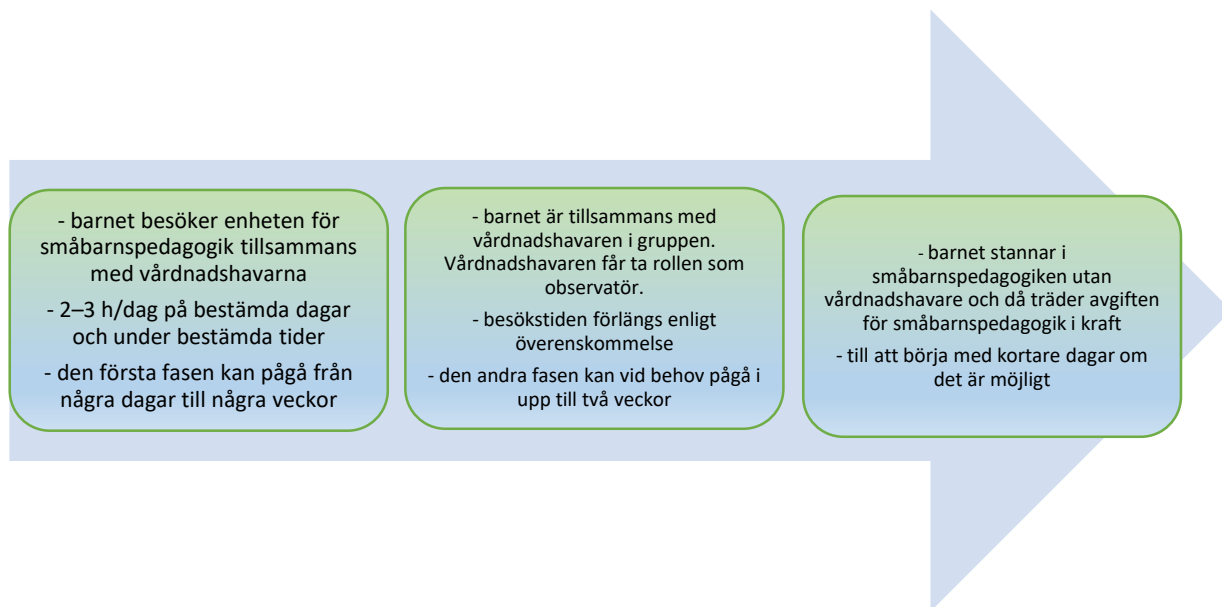

Bild 3. Mjuklandning

Föra barnen på tal-samtal ordnas med vårdnadshavarna till varje barn som börjar i småbarnspedagogiken inom sex veckor från att barnet har börjat (Grankulla stads plan för småbarnspedagogik 2022). Samtalet förs separat om varje barn i familjen.

Förfarande då ett barn börjar i småbarnspedagogiken i Grankulla:

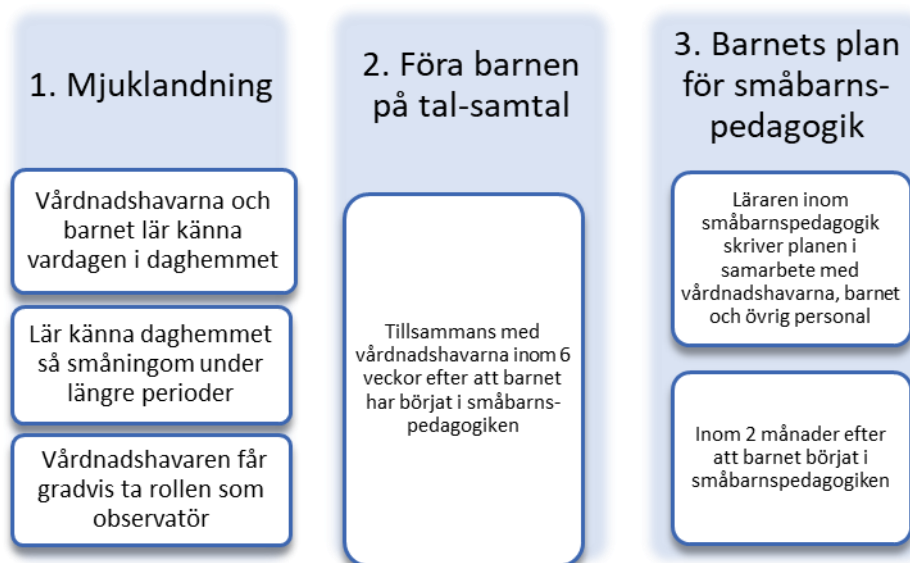

Bild 4. Förfarande då ett barn börjar i småbarnspedagogiken i Grankulla:

3.2 SAMARBETET MED VÅRDNADSHAVARNA

I samarbetet mellan småbarnspedagogiken och vårdnadshavarna uppmärksammar vi familjens språkliga och kulturella bakgrund samt erfarenheter i ursprungslandet. I samtal med vårdnadshavarna och på vårdnadshavarmöten använder vi vid behov en tolk.

I samtalet om barnets plan för småbarnspedagogiken och läroplanen för förskoleundervisningen framhäver vi betydelsen och utvecklingen av modersmålet/modersmålen samt hur vi kan stödja utvecklingen. Vi inkluderar planen för flerspråkighet i barnets individuella plan (planen för småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen). I planen antecknar vi hur vårdnadshavarna och personalen ska stödja utvecklingen av barnets modersmål samt målen för S2-undervisningen och det centrala innehållet i den. Dessutom antecknar vi de metoder, tillvägagångssätt och pedagogiska lösningar som vi använder för att stödja utvecklingen av barnets kunskaper i svenska. Vi utvärderar kontinuerligt metoderna, tillvägagångssätten och de pedagogiska lösningarna som vi använder för att stödja utvecklingen av barnets kunskaper i svenska. Vårdnadshavarna får information om hur barnets kunskaper i svenska utvecklas med hjälp av arbetsredskapet KieliPeda. Med hjälp av arbetsredskapet skapar vi oss också tillsammans med vårdnadshavarna en uppfattning om barnets språkliga miljö hemma, i hobbyerna och i småbarnspedagogiken.

Vårdnadshavarna får också information om åskådningsfostran i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen och om dess allmänbildande betydelse. Personalen diskuterar med vårdnadshavarna om seder, traditioner och festligheter som hör samman med familjens kultur, åskådning eller religion. Vårdnadshavarnas egen expertis kan fungera som hjälp då gruppen lär känna olika kulturer.

Fester och evenemang i småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen ger både barnen och vårdnadshavarna en möjlighet att på ett naturligt sätt lära känna seder, kulturen och traditioner i det finländska samhället. Personalen har till uppgift att informera vårdnadshavarna om innehållet och betydelsen i högtider som firas i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Fester och evenemang inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen kan innehålla religiösa element som är en del av den finländska kulturen.

Utbildningsstyrelsen har skrivit anvisningar om åskådningsfostran och religiösa evenemang i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189097_askadningsfostran_och_anordnande_av_religiosa_evenemang_inom_smabarnspedagog.pdf

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189096_anvisning_om_anordnande_av_undervisning_i_religion_och_livsaskadningskunskap_0.pdf

Personalen ansvarar för att ge barnens vårdnadshavare möjligheten att delta i planeringen och utvecklingen av den småbarnspedagogiska verksamheten och målsättningarna för fostran. Då vårdnadshavarna får delta i verksamheten inom småbarnspedagogiken kan de också bygga upp ett socialt nätverk med andra vårdnadshavare. På vårdnadshavarmöten diskuterar personalen verksamhetsformer, barnuppföstran och lärande samt ger information om det finländska utbildningssystemet och synen på lärande. Småbarnspedagogiken kan dessutom ordna evenemang för vårdnadshavarna tillsammans med skolan,

talterapi eller psykologtjänsterna. I samarbetet med vårdnadshavarna använder vi oss av informations- och kommunikationsteknik samt bilder som åskådliggör verksamheten. Vid behov använder vi tolktjänster.

Inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen stärker vi den sociala samhörigheten hos de barn, familjer och den personal som ingår i den småbarnspedagogiska miljön. Personalen kan låta vårdnadshavarna delta i planeringen eller genomförandet av ett aktuellt tema till exempel genom att be dem läsa sagor på olika språk eller bygga temabord tillsammans. Personalen och vårdnadshavarna kan också tillsammans planera temadagar där till exempel olika kulturer presenteras. Personalen kan bjuda in familjerna att delta i verksamheten inom småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen, till exempel för att fira viktiga personer eller delta i förmiddagsverksamheten i barngruppen. Personalen kan regelbundet ordna tillfällen för gemensamma diskussioner, till exempel morgonkaffe.

3.3 ANVÄNDNING AV EN TOLK

I enlighet med diskrimineringslagen och för att trygga allas rättsskydd ska en tolk alltid användas då det finns en möjlighet till missförstånd på grund av olika språkliga bakgrunder. På grund av datasekretessen kan vi endast använda utbildade tolkar. Arbetstagare som talar samma språk som familjen som behöver tolktjänster kan inte användas som tolkar. En partner eller barnet kan inte heller fungera som tolk i dessa samtal. I situationer i vardagen kan vi utnyttja personalens språkkunskaper. Vi ska i alla situationer undvika att använda barn som tolkar för sina föräldrar.

Inom småbarnspedagogiken i Grankulla finns samlad information om hur man beställer en tolk och hurdan en tolkningssituation är. Informationen finns i pausrummen hos enheterna inom småbarnspedagogik och i framtiden också i GraniIntra. Den som beställer en tolk ska på förhand uppskatta hur långt samtalet är för att tolkningstiden ska vara tillräcklig för behandlingen av alla ärenden. Tumregeln är att samtalstiden fördubblas vid tolkade klientmöten. När det gäller flerspråkiga familjer är vårdnadshavarnas gemensamma hemspråk det avgörande för tolkningsspråket. Om familjen är kund hos socialtjänsten kan kontaktpersonen där ge mer information om uppgifter som saknas bland annat om tolkningsspråket. Språk- och kulturläraren inom småbarnspedagogik kan också hjälpa till. Rekommendationen är att använda telefontolkning. Läraren inom småbarnspedagogik och enhetschefen bedömer ändå från fall till fall om en tolk personligen ska komma till ett samtal.

I samtalet är vårdnadshavaren klient så oberoende av hur tolkningen sker ska samtalet alltid ske mellan läraren och vårdnadshavaren och inte tolken!

4 SPRÅKLIGT, KULTURELLT OCH ÅSKÅDNINGSMÄSSIGT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

Språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medveten småbarnspedagogik främjar jämställdhet. Den har som mål att medvetet avlägsna eller minska på problem som barnet kan stöta på inom småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen och som orsakas av olika språkliga eller kulturella bakgrunder. Samtidigt framhäver den även värdet i språklig, kulturell och åskådningmässig mångfald.

På utbildningsstyrelsens webbplats, under rubriken småbarnspedagogik finns bra videor bland materialet Språkets rika värld. Där finns bl.a. hälsningar från småbarnspedagogiken i Åbo på videon Monikielinen varhaiskasvatus (<https://www.youtube.com/watch?v=8x7rAPUdNOA>).

Småbarnspedagogiken i vardagen:

Övergripande kunskaper (kulturell kännedom, växelverkan och uttrycksformer)

- Mångfald är en rikedom och då den nyttjas gynnar det barnens tillväxt och förståelse i vårt språkligt och kulturellt mångfasetterade samhälle.
- De erfarenheter, den information och de kunskaper om olika språk och kulturer som ett barn får inom småbarnspedagogiken ökar dess kulturella kompetens och ger det färdigheter att acceptera skillnader.
- Erfarenheterna, informationen och kunskaperna om olika språk och kulturer stöder uppbyggnaden av barnets egen kulturella identitet.

Personalen lär tillsammans med barnen känna olika språk, åskådningar och religioner samt kulturella seder, traditioner och festligheter. Framför allt lär sig barnen känna de språk som barnen i gruppen eller människorna i närmiljön talar men temat kan beroende på barngruppen utvidgas till att omfatta till exempel de officiella språken i Finland och dialekter. Kulturell mångfald ska inte separeras från vardagen till speciella tillfällen för det framhäver lätt kulturella skillnader. Ur barnets perspektiv ökar det här känslan av utanförskap och olikhet. Mångfalden ska synas i den dagliga verksamheten så att barnet får en uppfattning om sin egen delaktighet i den och så att olika språk, traditioner, religioner och andra kulturella särdrag är helhetsmässigt närvarande.

I samband med kulturell mångfald är det också viktigt att beakta mångfalden som kan förekomma inom samma kultur. Ingen representerar en viss religion eller åskådning utan sin egen tolkning av den. Detsamma gäller även för traditioner för alla har sitt eget sätt att följa en viss tradition. I en språkligt och kulturellt medveten lärmiljö bygger barnet upp en världsbild utifrån sitt eget utgångsläge och får beståndsdelar till att bygga sin egen språkliga och kulturella identitet.

4.1 SPRÅKMEDVETENHET

Språkmedvetenhet är ett genomgripande tema i de gällande grunderna för läroplanen: från småbarnspedagogiken till den grundläggande utbildningen och vidare till andra stadiet är den gemensamma målsättningen språkligt medveten fostran och undervisning.

I språkmedveten småbarnspedagogik förstår alla vuxna innebörden av språk i inlärningen och all verksamhet i vardagen. Språk och innehåll kan inte skiljas åt.

Jyväskyläs öppna universitet har en blogg där FD Mari Honko utifrån sina forskningsresultat skriver att uppfattningen om språkmedveten verksamhet och dess verkningar kan vara snäv. Då kan språkmedvetenhet kännas som en ny börda att bära som det inte finns krafter eller medel till i ett arbete som redan är belastande. Bördan minskar då språkmedvetenheten växer fram som ett tänkesätt som resulterar i god pedagogisk praxis. Det är viktigt för läraren att upptäcka att ett tänkesätt och en pedagogik som stöder barnets helhetsmässiga utveckling också stöder det egna arbetet. I bästa fall fungerar vardagen bland språk och kulturer också som en kraft- och inlärningskälla för läraren.

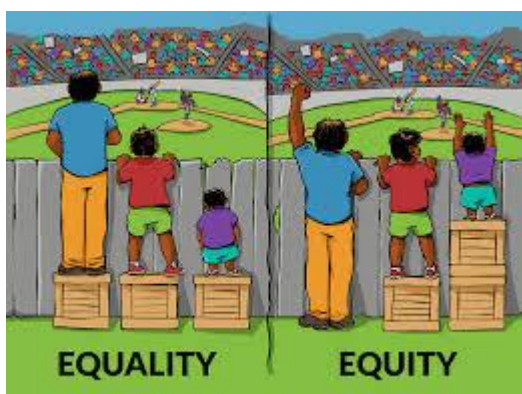
Det är viktigt att konfronteras med sina egna uppfattningar. Attityden till språk och språkmedvetenhet påverkar direkt bland annat sättet att bemöta flerspråkiga familjer inom småbarnspedagogiken eller hur personalen förhåller sig till att kunskaperna i svenska håller på att utvecklas. Flerspråkigheten i en grupp kan till exempel bli en naturlig del av vardagen och samtidigt öka familjernas välmående och berika verksamheten i hela gruppen.

Att öka språkmedvetenheten innebär inte endast att flerspråkiga barn uppmärksammas, temadagar eller enskilda undervisningsstunder. I en språkmedveten lärmiljö blir varje individ sedd och uppskattad som en helhet med alla sina språkliga och kulturella resurser. Dessutom får alla stöd för att utnyttja och utveckla sina resurser och för att bygga en enhetlig identitet.

Lärarna är specialister på fostran och växelverkan, och de har därför redan en känslighet för att göra iakttagelser om barnens handlingssätt. Den här känsligheten är guld värd bland annat då läraren bedömer sättet att tala på i undervisningen eller analyserar en läst text eller saga ur mottagarens perspektiv: Hur kunde jag framhäva eller åskådliggöra centrala begrepp eller väsentligt innehåll? Hur kunde jag uttrycka saken klarare? Vilka språkliga utmaningar finns i texten? Hur kan jag på olika sätt försäkra mig om att mottagaren förstår innehållet? (Honko 2019: Mikä ihmeen kielitietoisuus?, sv. Vad i all världen är språkmedvetenhet)

4.2 FÖRSTÄRKNING AV BARNETS KULTURELLA IDENTITET INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Både Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) och Grunderna för förskoleundervisningens läroplan (2014) ger riktlinjer för att respektera kulturell mångfald och stödja kontinuiteten i dem. Genom att personalen synliggör mångfalden som en rikedom, stöder de utvecklingen av barnets kulturella identitet och självkänsla. I enlighet med diskrimineringslagen är syftet även att trygga delaktigheten. När det gäller barn med invandrarbakgrund kan det här förutsätta positiv särbehandling. Då får barnet stöd på det sätt som det behöver för att kunna nå en jämlik ställning i barngruppen. Delaktighet är en central värdering i en positiv identitet.

Likadant bemötande
eller jämlikhet?

”Lika mycket mat till alla.”
eller ”Mer till den som är
hungrigare.”

Ur invandrarbarns perspektiv kan förutom den annorlunda språkliga bakgrunden även den etniska och nationella kulturbakgrunden, nationaliteten eller åskådningssmässiga bakgrunden orsaka utanförskap. Det skapar även utanförskap om barnen kategoriseras som till exempel S2-barn, barn med särskilda behov, muslimer med mera. Personer som arbetar med barn ska observera att då ett barn definieras utifrån en egenskap skymmer det individens andra egenskaper och påverkar på det sättet utvecklingen av den egna identiteten.

Lärarna inom småbarnspedagogik har till uppgift att främja barns intresse och respekt för kulturell mångfald och lära dem genom sin egen positiva inställning att bemöta olikhet samt att uppskatta olika traditioner och åskådningar likvärdigt. I stället för att framhäva olikheter är det bra att lyfta fram likheter för att synliggöra jämlikheten.

Tankeställare:

I vilket skede av processen är
jag?

Kulturellt ansvarfull fostran kan ses som en process. Schemat nedan framskrider från nivå till nivå (bild 5) och är utarbetat på basis av Sonia Nietos beskrivning som framställs i verket *Valloittava varhaiskasvatus*, 2017 (sv. *Fascinerande småbarnspedagogik*). Det är bra att först tänka på processen som något individuellt. Vilken nivå beskriver mina egna handlingar och tankar? Sedan kan man avancera mot team- och enhetsbundet resonemang.

Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran		
nivå 4	SAMHÖRIGHET, SOLIDARITET OCH KRITISKHET	<ul style="list-style-type: none"> • grunden för fostran är jämlikhet och social rättvisa, vi stöder minoriteter • vi undviker inte meningsskiljaktigheter eller konflikter, de är en väsentlig del av lärandet • vi tar med gärna emot skillnaderna i barns kulturella bakgrund och accepterar dem som instrument för fostran och undervisning • stark samhörighetskänsla mellan barnen och fostrarna, fostrarna känner äkta respekt för barnens kulturella identiteter, modersmål och kulturer • fostran och undervisning som sporrar till öppen och kritisk men samtidigt respektfull dialog • vi förstår kulturernas föränderlighet • vi romantiserar inte det som är annorlunda eller får det att verka exotiskt • det finns inte främmande språk eller kulturer utan många språk och kulturer.
nivå 3	RESPEKT	<ul style="list-style-type: none"> • olikheter är beundransvärda och kulturell mångfald uppskattat • vi förväntar oss att alla lär sig, de som behöver får stöd • diskussion och samverkan är centrala för pedagogiken • vi stöder inläringen av det dominerande språket och modersmålet • vi gör det möjligt för vårdnadshavarna att delta och drar nytta av det • vi stöder utvecklingen av den kulturella identiteten och självkänslan.
nivå 2	ACCEPTANS FÖR MÅNGFALD	<ul style="list-style-type: none"> • vi erkänner skillnaderna och undskattar inte värdet av dem • "en salladsskål" som alla barn fyller med ingredienser från sin egen kultur.
nivå 1	TOLERANS	<ul style="list-style-type: none"> • tolerans, men inte nödvändigtvis acceptans • inte tillräckligt för att sammanföra personer från olika kulturer • inte tillräckligt för att skapa jämlikhet.

Bild 5. Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran

Ursprunglig källa: Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia (2017)

Redigerad: 9.7.2020: Hyvärinen

4.3 VÄRDET AV ETT ELLER FLERA MODERSMÅL OCH STÄRKANDE AV MODERSMÅLET

Småbarnspedagogiken ger stöd för att stärka barnets modersmål samt stöder inläringen av finska eller svenska hos barn som har ett annat modersmål. Syftet med lagen om småbarnspedagogik (2018) är att ge barn färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen och var och ens språkliga, kulturella, religiösa och åskådningsmässiga bakgrund. I grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) konstateras att om det bara är möjligt ska det ordnas tillfällen för barnen där de kan använda och lära sig sitt eget modersmål eller sina egna modersmål. Barnet ska ha möjlighet att växa upp till en medlem i både sin egen kulturella krets och i det finländska samhället.

Barnets förstaspråk ligger till grund för barnets egen identitet och också nya språk som barnet lär sig. Det egna modersmålet/de egna modersmålen möjliggör en växelverkan mellan barnet och föräldrarna samt gör det möjligt för barnet att hålla kontakt med sin släkt och den egna kulturella kretsen. Barnet växer och blir två- eller flerspråkigt i en miljö där modersmålet eller modersmålen uppskattas och där barnet får öva sin svenska. Ett starkt modersmål/starka modersmål främjar även inläringen av andra språk och stöder på ett omfattande sätt barnets skolmognad och integration.

4.3.1 METODER FÖR VÅRDNADSHAVARNA ATT STÖDJA BARNETS MODERSMÅL

Mer information om vikten av växelverkan för språkinläring finns i guiden Samspel som finns på svenska, finska, engelska, ryska, nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska. <https://papunet.net/sites/papunet.net/files/tietoa/Oppaat/samspel-netti.pdf>

I Befolkningsförbundets korta videor ”Lapsi oppii” (sv. barnet lär sig) betonas vikten av växelverkan och samvaro för barnets språkutveckling. Videorna finns översatta till flera olika språk. Tio korta videor ger praktiska tips till vårdnadshavarna. Personalen kan utnyttja videorna som stöd i samtalen med vårdnadshavarna. <https://www.hyvakysymys.fi/video/lapsi-oppii-monikielinen-perhe-vuorovaikutus-ja-kielen-oppiminen/>

Språkinläringen sker i regel antingen individcentrerat eller gruppcentrerat. I en individcentrerad kultur, såsom i dagens finländska kultur, är växelverkan mellan barnet och föräldern riklig. Föräldrarna anpassar sitt språk så att det lämpar sig bättre för barnet. Dessutom förklarar man fenomen, saker och händelser för barnet. Barn får redan tidigt titta i böcker och namnge samt läsa dem. I en gruppcentrerad kultur lär sig barnet genom att lyssna på och följa med samtalen omkring barnet. De vuxna anpassar inte medvetet sitt språk för barnet utan upprepar hellre det de säger. Vid gruppcentrerad språkinläring behöver barnet ett stort språkligt samfund omkring sig. Det är bra att informera vårdnadshavarna om hur viktigt det är med växelverkan i vardagen för i Finland har familjerna sällan ett stort samfund omkring sig som talar samma språk. Ett barn kan lära sig sitt modersmål lika bra i en individcentrerad kultur som i en gruppcentrerad kultur.

Enligt nuvarande forskning kan vårdnadshavaren tala flera språk med sitt barn men då är det viktigt att det sker systematiskt. Det är till exempel bra om en tvåspråkig vårdnadshavare på förhand överväger i vilka situationer hen använder ett visst språk.

I en svenskspråkig miljö kan vårdnadshavaren upprätthålla och utveckla barnets eget modersmål/egna

modersmål på många sätt. Dagliga diskussioner mellan vårdnadshavaren och barnet på det egna modersmålet om olika saker gör barnets ordförråd bredare. Vardagliga språksituationer är viktiga och dessutom ska barnet få möjlighet att lära sig ett mer abstrakt språk på sitt eget modersmål. Ett naturligt sätt att lära sig språk är att läsa och lyssna på böcker, följa med naturfenomen och göra hushållssysslor. Då barnet får göra saker tillsammans med en vuxen skapas möjligheter för att diskutera begrepp som hänger samman med lägesbestämningar, förhållanden, jämförelser och lagbundenheter. Då man till exempel sorterar tvätt är det naturligt att diskutera färger, att jämföra (likadana - olika, större - mindre, par - opar) eller fundera över vad som hör ihop eller inte hör ihop. På bilden (bild 6) nedan finns olika metoder för att stödja utvecklingen av barnets modersmål. Det är viktigt att presentera de här för vårdnadshavarna under samtal och möten.

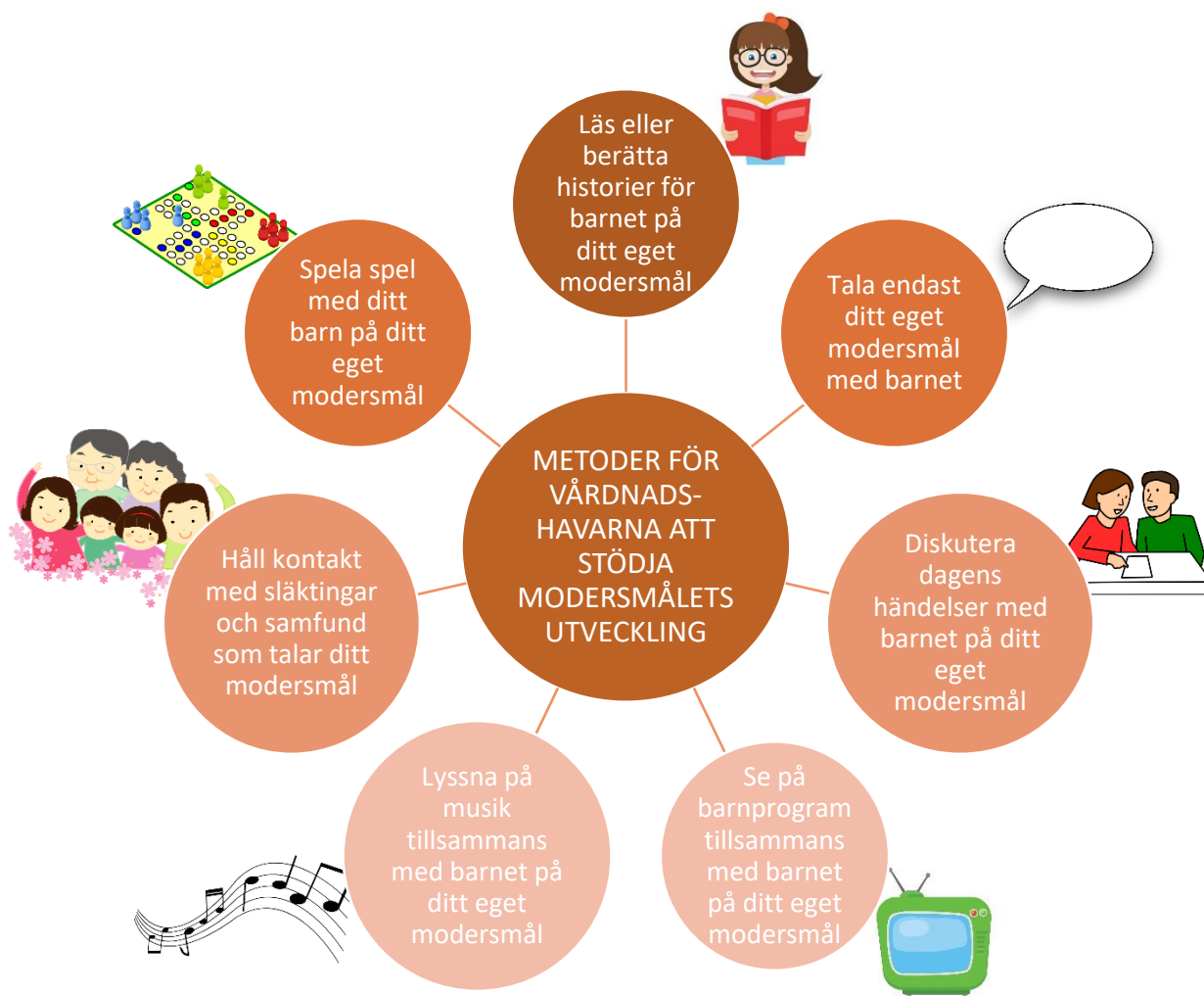

Bild 6. Metoder för vårdnadshavarna att stödja modersmålet

Du kan läsa mer om hur du kan stödja utvecklingen av det egna modersmålet till exempel i Utbildningsstyrelsens publikation "Oma kieli oma mieli" (på finska)

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf samt "Oma kieli kullan kallis" (på finska)

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Oma%20kieli%20kullan%20kallis.pdf>

Det finns material om modersmålets betydelse på flera olika språk:

<https://blog.edu.turku.fi/monikuluttuurinenopetus/oman-aidinkielen-merkitysesitteet/?msclid=25bb13d0d03b11ec887a3c1abad371d3>

Förutom att vårdnadshavarna lär sitt barn modersmål är det viktigt att vårdnadshavarna framhäver hur viktigt det är att lära sig svenska. Om ett 5–6-årigt barn har goda modersmålskunskaper kan personalen uppmuntra vårdnadshavarna till att öka användningen av svenska till exempel genom att se barnprogram på svenska eller lyssna på svenska barnsånger. Om barnet däremot har utmaningar med sitt modersmål är det bättre att hemma koncentrera sig på modersmålet. Men även då är det viktigt att föräldrarna har en uppmuntrande attityd till svenskan.

4.3.2 METODER INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN FÖR ATT STÄRKA BARNENS MODERSMÅL

Personalen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ska veta vilka språk barnet använder hemma och diskutera dessa med vårdnadshavarna. Personalen fyller i del 2 i KieliPeda tillsammans med alla vårdnadshavare till flerspråkiga barn för att kunna skapa sig en bild av barnets hela språkliga omgivning. I det här sammanhanget kan personalen fråga om vårdnadshavarnas uppfattning och önskemål om språkets ställning och språkinlärning samt ge information om hur barn lär sig ett språk: inget språk behöver uteslutas för att barnet ska kunna lära sig nya språk, det är viktigt att höra språket för att kunna lära sig det, även modersmålet ska medvetet stärkas och göras rikare, språk kan utvecklas sida vid sida och de är en stor gåva och rikedom.

Barnets kunskapsnivå som språkanvändare påverkar hur barnet lär sig och använder ett nytt språk. Därför är det viktigt att personalen är medveten om utvecklingen av barnets modersmål och kunskapsnivån. Det är viktigt att tala med vårdnadshavarna om vikten av förstaspråken för andraspråksinlärningen. Det är också viktigt att tala om betydelsen av tidigt stöd. Vårt sätt att ge stöd i ett så tidigt skede som möjligt kan verka främmande. Det kan kännas onödigt och stämplande, som att någon ingriper för tidigt. Genom att förklara innebörden och nyttan med tidigt stöd kan personalen hjälpa vårdnadshavarna att lita på våra metoder. Det är viktigt att personalen får veta om barnet till exempel har haft svårigheter med att lära sig sitt eller sina förstaspråk. Då kan personalen genast i början beakta behovet av stöd för inlärningen av andraspråket. Om den här informationen inte finns, drar det ut på tiden innan barnet får det stöd hen behöver.

Preciserande frågor för att fastställa språkutvecklingen och modersmålsnivån

FRÅGOR FÖR ATT FASTSTÄLLA ETT BARNES SPRÅKLIGA UTVECKLING

- Vem och vilka talar modersmål med barnet?
- Talar barnet lika bra som syskonen?
- Vilket språk använder syskonen sinsemellan?
- Talar barnet mycket eller lite med föräldrarna och andra?
- Frågar barnet om saker?
- Kan barnet språkligt uttrycka vad hen vill?
- Producerar barnet meningar med flera ord? Talar barnet språkligt korrekt? Är ordföljden rätt?
- Har barnet svårt att uttala ljud (bokstäver) i det egna språket?
- Har föräldrarna svårt att förstå barnet? Har främmande vuxna svårt att förstå barnet?
- Stammar barnet?
- Hur leker barnet hemma och med andra barn? Hurdana lekar intresserar sig barnet för?
- Träffar barnet andra barn som talar samma språk?

- Hurdan nivå är barnets modersmål på jämfört med andra barn i samma ålder som talar samma språk?
- Hur stöder föräldrarna utvecklingen av modersmålet?
- Vill föräldrarna att barnet blir tvåspråkigt eller flerspråkigt?

www.otakoppi-ohjelma.fi/neuvola

Bild 7 Preciserande frågor för att fastställa språkutvecklingen och modersmålsnivå

Det är bra att komma överens om så kallat "delat ansvar" med vårdnadshavarna:

- Personalen inom småbarnspedagogiken ger undervisning i svenska och stöder barnens förstaspråk till exempel genom att göra språken synliga i lärmiljön och genom att utnyttja barnens språkliga reserver i olika lärsituationer.
- Hemmen värnar för sin del om förstaspråken genom att använda dem konsekvent. För att inläringen av andraspråket också ska gå framåt krävs konsekvens i användningen av de språk som talas hemma. Språkkunskapen upprätthålls genom användning och utvecklas genom medveten verksamhet som gör språket rikare.
- Upprätthållande och utveckling av modersmålet eller modersmålen hemma är en krävande uppgift som familjerna behöver stöd för av lärarna inom småbarnspedagogiken.
- Personalen kan komma överens med vårdnadshavarna om att de hemma går igenom den vokabulär som barnet lär sig i småbarnspedagogiken på barnets modersmål. Då blir barnets hela ordförråd bredare, de ord som barnet har lärt sig på svenska blir mer specifika och barnets flerspråkighet stärks.

Centrala begrepp

Modersmål	Kan fastställas utifrån olika kriterier <ul style="list-style-type: none"> • ordning (det första språket) • kunskapsnivå (högsta kunskapsnivån) • mängd (det språk som man använder mest) • identitet (det språk som man tycker mest om eller identifierar sig med) • en person kan ha flera modersmål
Hemspråk	Det språk som familjen talar. Det kan handla om flera språk.
Andraspråk	Det språk som en person lär sig genom att bo och leva i den miljö där språket talas. Det här språket kan till exempel vara en persons tredje eller fjärde språk, man kan alltså ha flera andraspråk.
Främmande språk	De språk man lär man sig genom studier utanför det språkliga samfundet.
Språkligt och kulturellt medveten småbarnspedagogik	Språk, kulturer och åskådningar är en del av den småbarnspedagogiska helheten.
Flerspråkiga barn	Barn som talar två eller flera språk hemma eller barn som inte talar det språk som används inom småbarnspedagogiken. Använd inte termen "S2-barn" på grund av att det kan skapa utanförskap.
Person med invandrarbakgrund	Person vars föräldrar, mor- eller farföräldrar eller någon av dem varit första generationens invandrare.
Person med annan språklig bakgrund, person som talar ett annat språk	Person som har ett annat eller andra språk som sitt modersmål än finska, svenska eller samiska. Använd inte enspråkig (syftar på okunskap och är negativt laddat).

Ursprunglig källa: Ordlista – Finlands Flyktinghjälp

Redigerad: 11.5.2020: Hyvärinen

4.4 SPRÅKLIGT, KULTURELLT OCH ÅSKÅDNINGSMÄSSIGT MEDVETEN LÄRMILJÖ

Utgående från lagen om småbarnspedagogik (2018) är syftet med småbarnspedagogiken att erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. I enlighet med Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) ska planeringen och byggandet av lärmiljöerna beakta barngruppens språkliga, kulturella och åskådningsmässiga mångfald. Personalen ansvarar för skapandet av både den psykiska och sociala lärmiljön. Personalen planerar och bygger fysiska lärmiljöer tillsammans med barnen och ser till att alla barn kan delta i byggandet av miljöerna.

Den psykiska och sociala lärmiljön uppstår genom växelverkan mellan barnen samt mellan barnen och personalen. Delaktighet skapas då barnet får känna att det är en i gruppen och har möjlighet att framföra sina egna tankar och önskemål. Då ett barn lär känna olika kulturer, språk, åskådningar och religioner blir världsåskådningen öppnare och det skapar en accepterande atmosfär. Om det bara är möjligt ska det i småbarnspedagogiken ordnas tillfällen för barnen där de också kan använda och lära sig sitt eget modersmål eller sina egna modersmål. Intresse och uppskattning för familjens modersmål, kultur och religion eller annan åskådning stärker barnets självkänsla och stöder den kulturella identiteten.

I den fysiska lärmiljön ingår säkra och sunda verksamhetslokaler, undervisningsredskap och närmiljön. Användningen av bilder i lärmiljön hjälper barnet att verka och delta samt stöder förståelsen och inläringen av svenska. Strukturer och dagliga upprepningar skapar trygghet för barnet och gör utvecklingen av kunskaperna i svenska språket effektivare. Bilderna ger barnet en uppfattning om händelseförloppet och verksamheten under dagen samt hjälper det att förstå instruktioner och göra val. Bilderna hjälper dessutom barnet att berätta om sina tankar och önskemål samt att beskriva dagens händelser. Olika föremål, fotografier, teckningar, känslbilder, bildkartor, symboler och metoden med att ritprata samt användningen av en pekplatta hjälper att strukturera den dagliga verksamheten och gör det möjligt för barnet att vara delaktigt.

Olika språk syns i både den psykiska och fysiska lärmiljön. Artighetsfraser, hälsningar, veckodagar och månader på olika språk kan på ett naturligt sätt integreras i bland annat dagsprogrammet. I lärmiljön tar personalen fram barnens språkliga och kulturella bakgrund bland annat med flaggor, kartor, texter på olika språk, böcker, musik och leksaker. Det är viktigt att skaffa leksaker såsom dockor med olika utseenden, legofigurer och utklädningskläder.

Fler idéer hittar du här (på finska):

<https://www.oph.fi/fi/opettajille/monikielisyyss-nakyvaksi-kielitetoutta-kaikille> och

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/yhdessa-ja-iloisesti-kielten-maailmaan.pdf>.

Ett språkligt och kulturellt medvetet daghem

Ett språkligt och kulturellt medvetet daghem

Välkommenskyltar på olika språk i hallen

Kort information om daghemmet på olika språk på daghemmets webbsida

Bilder på mat och bildtexter på olika språk i matsalen

Fraser på olika språk pryder väggarna, t.ex. "Smaklig måltid!"

Synlighet för de språk som talas i gruppen t.ex. "Hos oss talar vi finska, arabiska..."

Vi lär oss hälsningar och räkneord på olika språk

Vi läser böcker på olika språk. Vi lånar böcker på biblioteket eller tar med dem hemifrån

Vi gör dockteater på många språk: dockorna talar olika språk

Sagotering på många språk, på modersmålet därhemma

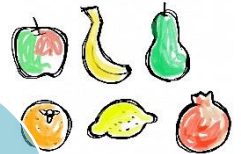
Alfabetet och siffrorna synliga med olika skriftsystem

Bilder som visar mångfald: olika människor (ålder, yrke, hobby, hudfärg, kön, funktionsnedsättning o.s.v.)

På barnets namnlapp kan namnet skrivas med ett eventuellt annat skriftsystem

Vi bekantar oss med olika kulturer genom lek, leksaker, musik, dans, traditioner o.s.v.

Vi bekantar oss med familjerna: varje barn får samla in saker som är viktiga för kulturen i familjen och visa dem för gruppen

ا ب ت ث ج ح خ
د ذ ر ز س ش ص
ض ط ظ ع غ ف ق
ك ل م ن ه و ي

0	•	5	٥
1	١	6	٦
2	٢	7	٧
3	٣	8	٨
4	٤	9	٩

Det är viktigt för barnet att känna sina kulturella rötter redan i tidig ålder. Barnet ska ha möjlighet att identifiera sig både med sin egen kultur och den finländska kulturen och ha möjlighet att värdesätta båda. Förutom att barnet får bekanta sig med den nationella kulturen och de nationella traditionerna i småbarnspedagogiken, talar personalen med barnen om viktiga fester, klädsel, mat, språk och musik inom olika kulturer och religioner. Dessa synliga element inom kulturen är tillräckligt tydliga och konkreta för små barn. Om den egna kulturen är synlig i småbarnspedagogiken ökar medvetenheten om de egna rötterna hos barn som tillhör en minoritet, vilket stärker barnets syn på det egna samfundet som något positivt. Samtidigt ökar kunskapen om den egna kulturen också hos de barn som tillhör majoritetskulturen och barnen får en möjlighet att uppfatta den egna kulturen som en kultur bland många andra.

Personalen bedömer och ändrar på den språkmedvetna lärmiljön med beaktande av barngruppens intressen, lärbbehov och barnens språkliga och kulturella bakgrund. Del 1 i KieliPeda hjälper personalen att bedöma den språkmedvetna lärmiljön och att fästa uppmärksamhet vid det som ännu behöver utvecklas.

(Handbok för språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken / Vanda, 2021.)

4.5 ÅSKÅDNINGAR SOM EN DEL AV SPRÅKLIGT, KULTURELLT OCH ÅSKÅDNINGSMÄSSIGT MEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

Det här kapitlet är taget ur Vanda stads Handbok för språklig, kulturell och åskådningsmässig medvetenhet inom småbarnspedagogiken (2021).

Grunderna för planen för småbarnspedagogik och Grunderna för förskoleundervisningens läroplan styr åskådningsfostran inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Åskådningsfostran är ett överordnat begrepp som inbegriper både religiösa och icke-religiösa åskådningar. I enlighet med lagen om småbarnspedagogik (2018) är syftet med småbarnspedagogik att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen och varje familjs språkliga, kulturella, åskådningsmässiga och religiösa bakgrund. Det är viktigt för barnet att känna att dess egna åskådningsmässiga bakgrund värdesätts och respekteras. Barnet får stöd för att utveckla sin egen åskådningsmässiga identitet genom att reflektera och förundras över olika livsfrågor. Barnet får en möjlighet att behandla frågor kring det här temat och få stöd för livet i det mångkulturella och åskådningsmässigt mångfasetterade Finland. Utbildningsstyrelsens anvisning om Åskådningsfostran och anordnande av religiösa evenemang inom småbarnspedagogiken (Kapitel 6. Källor och nyttigt material) slår fast att fester och traditioner kan ha vissa religiösa inslag.

Inom åskådningsfostran i småbarnspedagogiken bekantar vi oss tillsammans med de religioner och övriga åskådningar som är närvarande i barngruppen. Religionslöshet behandlas parallellt med andra åskådningar. Inom småbarnspedagogiken främjar vi respekt och förståelse mellan individer, vilket är en förutsättning för en fungerande växelverkan. Kulturell kompetens inbegriper färdigheter att kunna lyssna på olika synsätt, känna igen och förstå dem samt förmåga att bedöma sina egna värderingar och attityder. Doktorand Silja Lamminmäki-Vartia diskuterar ämnet på videon Språkligt, kulturellt och åskådningsmässigt medveten småbarnspedagogik och förskoleundervisning (på finska). (<https://www.youtube.com/watch?v=9ZqNk-4Df2Y>).

Kultur och religion är sammankopplat på många olika sätt och därför kan man inte förbigå religionen då man talar om kultur. Beroende på en persons bakgrund kan förhållandet mellan kultur och religion variera mycket. För vissa kulturer kan tanken på mångfald vara främmande. Därför är det bra att informera vårdnadshavarna

om vad språklig, kulturell och åskådningsmässig mångfald betyder för verksamheten i barngruppen i praktiken. Inom småbarnspedagogiken bekantar vi oss med barnens åskådningar och kulturer både i vardagen och vid festliga tillfällen. Festerna är en bra möjlighet för barnen att lära känna de kulturella och åskådningsmässiga traditionerna i Finland och i andra länder. På det här viset hjälper vi barnet att förstå och respektera olika traditioner och samtidigt stärks barnets egen identitet och barnets funktionella kunnande om kulturer och åskådningar utvecklas. Barnet får lära sig begrepp och terminologi som hör samman med åskådningar och religioner.

Personalen kan göra en egen festkalender för gruppen på webbsidan *Kulttuurin vuosikello* (sv. *Kulturens årsklocka* <https://kulttuurinvuosikello.fi/>). Esbo stad publicerar varje år *Kulturernas årsklocka* som presenterar och ger information om festligheter inom de största religionssamfundet. Dessutom kan personalen använda webbsidan med Religionskalendern där kristna, judiska och islamiska fester är upptagna (<https://uskot.fi/sv/religionskalender/>).

Då personalen samarbetar med vårdnadshavarna beaktar de och visar respekt för varje familjs bakgrund, åskådning och värderingar. Personalen talar med vårdnadshavarna om ärenden som hänför sig till religion och åskådningar i samband med samtalen om barnets plan för lärande och de saker man gemensamt kommit överens om skrivs upp i barnets individuella plan. Vi berättar för vårdnadshavarna om hur den kulturella och åskådningsmässiga mångfalden syns inom småbarnspedagogiken. Om barnet inte deltar i åskådningsmässiga eller religiösa tillfällen eller utfärder inom småbarnspedagogiken, planerar personalen ersättande pedagogisk verksamhet för barnet.

FRÅGOR SOM STÖD FÖR ETT ÅSKÅDNINGSMEDVETET SAMTAL

Hur syns språket, kulturen och åskådningen/religionen/religionslösheten i livet i er familj? Hur påverkar det barnets liv?

Vilka kulturella, religiösa eller åskådningsmässiga högtider firar ni i er familj? Hur firar ni i er familj? *

Är den finska kalendern och högtiderna i den bekanta för er? Inom småbarnspedagogiken firar vi högtider som finns i den finländska kalendern. Sådana är kulturella högtider som har med årscykeln att göra och högtider som hänför sig till det kristliga/lutherska kyrkoåret, till exempel alla helgons dag, jul eller påsk.

Hur firar ni olika högtider under kalenderåret?

Har ert barn varit i kontakt med andra religioner, åskådningar eller kulturer tidigare (grannar, släktingar, familjer som ni känner, semesterresor)?

Hurdana diskussioner om religion har ni haft i ert hem?

Hur har ni talat med ert barn om livets grundläggande frågor: rätt/fel, god/ond, födelse, död, rädslor, trygghet, gud?

* Exempel på **kulturella** högtider:

Estland: Kadripäev, Mardipäev (Katarinadagen, Mårtensdagen)

Ryssland: Nyår (Fader Frost och snöflickan)

Kina: kinesiska nyåret

Benelux-länderna: Sinterklaas/Sint Nicolaas

* Exempel på **religiösa** högtider:

Islam: Id al-fitr/Bayram (högtid som avslutar ramadan), Id al-adha/Bayram (offerhögtid)

Hinduismen: Diwali, Holi

Buddhismen: Vesak, Ullambana

Judendomen: Hanukka, Purim

Kristendomen/ortodoxa kyrkan: påsk och jul

Kristendomen/katolicismen: trettondagen, fastlag och påsk

Personalen inom småbarnspedagogiken har kulturell och åskådningsmässig kunskap och kompetens. Personalen fungerar som en modell för hur man förhåller sig till religioner, åskådningar och kulturer samt hur man talar om dem. Verksamhetsenheterna samtalar öppet om frågor som rör åskådningsfostran. De gemensamma diskussionerna och resonemangen inom arbetsgemenskapen gör verksamhetsprinciperna klarare, hjälper att planera verksamheten och bygger upp en gemensam verksamhetskultur. Enhetschefen inom småbarnspedagogiken har en viktig roll i att utveckla värderingarna och attityderna i den egna enheten. På webbsidan *kasvua katsomuksesta* (<https://evl.fi/kasvuakatsomuksesta>) finns material om chefens roll för enhetens åskådningsfostran (på finska). Som bakgrundsmaterial för diskussioner kring ämnet finns bland annat följande videor: *kuulenko lapsen katsomukselliset ajatukset ja kysymykset* (sv. hör jag barnets åskådningsmässiga tankar och frågor), *mikä rohkaisi sinua dialogiin moninaisuudesta ja katsomuksesta* (sv. vad skulle uppmuntra dig till att föra en dialog om mångfald och åskådningar) och *kuinka yhteisön arvot vaikuttavat kohtaamisen tapaan* (sv. hur påverkar värderingarna i en gemenskap bemötandet av andra människor).

FRÅGOR ATT FUNDERA PÅ

- Hur uppmärksammar ni olika religioners och kulturers högtider och traditioner i verksamheten?
- Hur uppmärksammar ni barnens initiativ till att diskutera livsfrågor?
- Hur stöder ni barnens åskådningsmässiga identitet?

5 UNDERVISNING I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK (S2)

Syftet med lagen om småbarnspedagogik (2018) är att stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet. I enlighet med grunderna för planen för småbarnspedagogik stöder vi inom småbarnspedagogiken mångsidigt språkutvecklingen och utvecklingen av en kulturell identitet och självkänsla hos flerspråkiga barn och barn med annat modersmål än finska eller svenska. Vi främjar utvecklingen av kunskaperna i svenska utgående från barnens behov och förutsättningar genom målmedvetna och pedagogiskt planerade delområden för språkliga kunskaper och färdigheter. Med hjälp av mångsidig växelverkan och varierande lärmiljöer erbjuder vi barnen möjligheter att använda och lära sig svenska som andraspråk. Rätten att lära sig svenska som andraspråk baserar sig på behovet att få stöd för utvecklingen av språkkunskaperna i svenska. Enhetschefen inom småbarnspedagogiken ansvarar för att verkställa S2-undervisningen i sin enhet och läraren i småbarnspedagogik ansvarar för att genomföra undervisningen i gruppen.

I undervisningen av svenska som andraspråk ska läraren även vara medveten om barnens språkliga bakgrund, två- eller flerspråkighet, de typiska faserna i andraspråksinläringen samt språkets olika delområden och kunskapsnivåer. Närmare information om detta i det här kapitlet, i avsnitten 5.1–5.4.

5.1 TVÅ- OCH FLERSPRÅKIGHET

Ett barns utveckling till en två- eller flerspråkig individ kan ske på olika sätt och av olika orsaker. Familjen kan vara enspråkig och leva i en ny språklig miljö på grund av flytt. Eller utgångsläget kan vara att vårdnadshavarna i familjen talar olika språk som de talar med sitt barn och dessutom ett gemensamt språk som hemspråk, vilket då också är en del av barnets språkliga miljö. Två- och flerspråkighet ska ses som olika saker. Även om det finns flera liknande drag i dem är det mer komplext att vara flerspråkig och flerspråkigheten är känsligare för förändringar. Betydelsen av vårdnadshavarnas medvetna val framhävs och då ökar behovet av samarbete och eventuellt stöd.

Det är flera faktorer som påverkar andraspråksinläringen samt bibehållandet och utvecklingen av det egna modersmålet eller de egna modersmålen. Det kan vara fråga om landets interna tvåspråkighet (finska-svenska eller samiska, romani, teckenspråk) då språket har en officiell status. Vid invandring har orsaken till flytten en stor betydelse (till exempel landsflykt, arbetsrelaterade orsaker, adoption) och vilken status språket i ursprungslandet har (till exempel utbudet av litteratur, tv-program, media m.m. på ett minoritetsspråk). Å andra sidan ska läraren också beakta kulturella skillnader i hur man använder språk. Det finns kulturella skillnader i hur vuxna och barn kommunicerar med varandra. Sker språkinläringen hos barnen genom deltagande eller genom observation av vuxnas samtal? Hur gamla är barnen när de vuxna börjar samtala och diskutera ärenden med dem? Eller hur mycket sker som direkt lärande? (Se också kapitel 3)

I varje fall är det centralt för språkinläring, i vilken ålder det sker. Hjärnans förmåga att anpassa sig är allra högst hos barn som ännu inte är i skolåldern och ju yngre barnet är desto naturligare är det att lära sig. På språkinläringen inverkar också hur mycket man utsätts för språket. Inom småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen har barnet goda möjligheter att ha tillräckligt mycket kontakt med språket om personalen i lärmiljön förstår vikten av språklig medvetenhet och säkerställer tillräcklig växelverkan.

Hos två- och flerspråkiga personer blir oftast det språket starkast som hen hör och talar mest. Den här dominansen behöver ändå inte vara bestående utan kan ändras efter livssituationen. Om ett barn som redan har en god finska till exempel reser till en språklig miljö där barnet hör och använder sitt svagare förstaspråk,

blir det här språket starkare och kan bli det mer dominanta. Sådana förändringar kan också påverka vilket språk man anser att är ens modersmål.

Inom småbarnspedagogiken skapar vi en betydande grund för funktionell två- och flerspråkighet. En person som har uppnått funktionell tvåspråkighet kan använda två språk turvis i dagliga kontakter och kan vid behov byta från det ena språket till det andra. Personen kan tala, förstå och tänka på två olika språk men hen har inte nödvändigtvis nått samma kunskapsnivå på båda språken. Andraspråksinläringen påverkas av många faktorer, bland annat motivation, personlighet, modersmål, ålder, inlärningsstil, minne och språklig begåvning.

UTVECKLINGEN AV TVÅSPRÅKIGHET
<u>Samtidig alltså simultan tvåspråkighet</u> - barnet lär sig två språk parallellt antingen från födseln eller senast i 2–3 års ålder (2 förstaspråk) - till exempel då föräldrarna har olika modersmål och båda talar sitt eget språk med barnet
<u>Successiv tvåspråkighet</u> - barnet kan redan sitt modersmål då det andra språket kommer med in i bilden, inläringen sker i en naturlig miljö för barnet från och med 2–3 års ålder. - till exempel då familjen talar ett minoritetsspråk och barnet lär sig majoritetsspråket som andraspråk till exempel i småbarnspedagogiken.

5.2 FASERNA I ANDRASPRÅKSINLÄRNINGEN

FASERNA I ANDRASPRÅKSINLÄRNINGEN	
<p>1. ORDLÖSA FASEN</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - barnet förstår inte och talar inte - barnet förstår en del, men talar ännu inte - barnet fortsätter att tala sitt eget språk, även om hen har blivit varse om de olika språken - barnet kommunicerar med gester och miner, försöker komma i växelverkan med andra, upprepar eventuellt ord - det centrala är observation av språket, stilla övning och ökad förståelse - pågår normalt i ca ett år, individuella skillnader
<p>2. MINNESFASEN</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - barnet förstår korta, konkreta och vardagliga satser - barnet namnger och härmar, använder ettordsuttryck och nyttiga fraser som hen minns utantill - talet följer ett visst mönster
<p>3. MELLANFASEN</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - barnet "släpper" mönstret och börjar formulera egna uttryck och egna satser - barnet har en intuitiv känsla för språkets regler och börjar använda strukturer ur det nya språket - barnet gör så kallade överföringsfel då hen provar strukturer ur förstaspråket i det nya språket - barnet kan medvetet använda olika språk i samma diskussion - språkutvecklingen verkar sakta av eller stanna upp för att språkliga fel uppstår i talet och barnet söker efter orden - SPRÅKFEL ÄR TECKEN PÅ LÄRANDE! - OMSKRIVNINGAR ÄR SPRÅKKUNSKAP

Det svenska språket blir mer flytande och exakt så småningom. De fel som är typiska för mellanfasen faller så småningom bort när barnet märker att strukturerna inte fungerar i det nya språket. I det här skedet har barnet nytta av språkriktiga beskrivningar. Barnet lär sig gradvis de grammatiska strukturerna och ordförrådet blir mångsidigare.

Ett barn lär sig att tala ytligt flytande på cirka 2–3 år. I den här fasen behöver barnet det ordförråd och de begrepp som är viktiga i vardagen. Läraren ska vara medveten om det språk som hen använder. Valet av vokabulär baserar sig på barngruppens och det enskilda barnets behov och intressen. I det här skedet lär sig barnet att förstå och uttrycka sig genom språk i konkreta vardagliga situationer. För att kunna delta i diskussioner eller till exempel förstå innehållet i något som läses för barnet behöver hen ännu mycket illustrerande exempel som stöd.

Det krävs 5–8–10 år för att uppnå en mer krävande akademisk språkkunskap (språk för tänkande). Hur snabbt ett barn lär sig ett språk påverkas av individuella egenskaper men även av möjligheterna till inläring och det

stöd som erbjuds hemma, i småbarnspedagogiken, skolan med mera. Den här kunskapsnivån gör det möjligt för personen att klara sig i skolan, kunna studera och därmed också att få en plats i arbetslivet.

5.3 STÖD FÖR DE OLIKA DELOMRÅDEN INOM SPRÅKUTVECKLING

Syftet med undervisningen i svenska som andraspråk inom småbarnspedagogiken är att utveckla barnets färdigheter i svenska inom olika språkområden såsom interaktionsförmåga, språklig förståelse, talproduktion, färdigheter att använda språket, språkligt minne och ordförråd samt språkmedvetenhet. Målsättningen är att barnet förstår och blir förstådd i olika interaktionssituationer och att barnet lär sig ett åldersanpassat språk. Kunskaperna i svenska och i det egna modersmålet/egna modersmålen skapar en grund för utvecklingen av två- och flerspråkighet. Barnet lär sig svenska då hen är tillsammans med andra barn och personal som talar svenska i ledd verksamhet och i leksituationer. Barnet har rätt att uttrycka sig, sina åsikter och sina tankar samt bli förstått med de uttrycksmedel som barnet har till förfogande. Alla situationer inom småbarnspedagogiken granskas utifrån vad barn kan lära sig språkligt och interaktionsmässigt i dem. Personalen har det pedagogiska ansvaret i alla situationer.

Interaktionsförmåga	Förmåga att förstå språk	Förmåga att producera tal	Förmåga att använda språket	Språkligt minne och ordförråd	Språkmedvetenhet
Utveckling av språkliga identiteter					

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022. Utbildningsstyrelsen. Språkutvecklingens centrala delområden inom småbarnspedagogiken.

Med utveckling av språkliga identiteter menar vi barnets uppfattning av sig själv inom de centrala delområdena i språkutveckling, alltså hurdan språkanvändare barnet upplever att hen är till exempel då hen producerar talat språk. Alla delområden inom språkutveckling utvecklas i interaktion med andra. De språkliga identiteterna utvecklas då barnen styrs och får stöd inom de centrala delområdena av språkliga kunskaper och färdigheter. De språkliga identiteterna utvecklas i alla de språk som ett barn kan och identiteterna utvecklas i olika takt. I småbarnspedagogiken bygger vi grunden för inläringen av svenska.

Interaktionsförmågan och förmågan att uttryck sig och förstå andra har en stor betydelse för identiteten, funktionsförmågan och välmåendet. Barnet har rätt att uttrycka sig, sina åsikter och sina tankar samt bli förstått med de uttrycksmedel som barnet har till förfogande. Då personalen även är sensitiv för barnens icke-språkliga initiativ och reagerar på dem stöder det utvecklingen av barnets interaktionsförmåga. Personalen ska tänka på hur barnets alla interaktionsinitiativ blir uppmärksammade. När barnen planerar, verkställer och utvärderar verksamheten tillsammans med personalen lär de sig samtidigt att samverka med andra och betydelsen av gemensamma regler, avtal och tillit.

Personalen stöder barnets språkliga färdigheter genom att rikligt beskriva det språk som används. Personalen använder åtminstone i början av inläringen bilder, ritprat, tydligt tal, korta satser och ger en instruktion åt

gången. Det är viktigt att använda sig av gester, miner, ändring i tonfallet, bildinstruktioner och andra illustrerande föremål. Personalen använder en god svenska, exakta uttryck samt beskriver och förklarar ord och uttryck i alla fostrings-, undervisnings- och vårdsituationer.

Personalen följer med utvecklingen av förmågan att producera tal och utnyttjar sina observationer i undervisningen. Personalen uppmuntrar barnen att tala i olika situationer både med vuxna och andra barn. Samtidigt leder personalen dem mot att vara vänliga och uppföra sig väl. Att öva sig i att tala stöder barnets färdigheter i att vara delaktig och påverka samt uppmuntrar till initiativtagande. Via delaktighet och påverkande växer barnets självförtroende samt den sociala kompetensen som behövs i en gemenskap utvecklas.

Situationsmedvetet språk stöder utvecklingen av **förmågan att använda språket**. Det språk som man använder tillsammans med familjen och vänner är friare till sin form medan undervisningsspråket kan indelas i vardagsspråk, allmänt språk och fackspråk. Personalen ändrar sitt språk efter undervisningssituationen och då kopplas ordförrådet samman med verksamheten. Till exempel i skogen övar vi naturvetenskapliga termer och i läkarlekar repeterar vi kroppsdelar. Barnen ska få erfarenheter av språk som används i sociala situationer, till exempel hur en vuxen talar till en vuxen, en vuxen till en grupp med barn, en vuxen till ett barn eller ett barn till ett barn. Samtidigt lär sig barnet hurdan röst eller vilket tonfall man kan använda i olika situationer. Inlevelse och humor stärker barnens språkliga kompetens. Tillsammans med barnen övar vi oss på att lyssna, ta emot information, berätta, fråga, förklara och tala turvis. I växelverkan är det viktigt att lyssnaren försöker förstå den som talar och samtidigt ska talaren försöka förmedla sitt budskap så att samtalspartnern förstår det. Att bekanta sig med olika texter hjälper också barnen att uppfatta skillnaderna mellan talat och skrivet språk.

Barnet börjar uttrycka sig mångsidigare när deras **språkliga minne och ordförrådet** växer. Det är personalens uppgift att medvetet stödja den här utvecklingen. Ramsor, sånglekar, språkliga lekar, benämning av saker och användning av beskrivande ord stöder utvecklingen av det språkliga minnet och ordförrådet. Att diskutera lugnt och läsa samt att berätta historier ger barnen möjligheter att fundera på ords eller texters betydelse och lära sig nya begrepp i olika kontexter.

Då barnen observerar olika språk i sin närmiljö stöder det utvecklingen av **språklig medvetenhet**. Det är personalens uppgift att väcka och öka intresset för det muntliga och skrivna språket samt så småningom också för läsning och skrivning. Med hjälp av att observera och undersöka språket riktar vi barnets uppmärksamhet från ordens betydelse mot språkliga former och strukturer, såsom ord, stavelser och ljud. Barnen uppmuntras att skriva och läsa på lek. Inom småbarnspedagogiken använder vi rika texter och berättelser samt lär känna barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Vi uppmuntrar barnen att hitta på egna historier, berättelser och ramsor. Vi dokumenterar det barnen producerar. Inom småbarnspedagogiken använder vi parallellt med talat språk bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter.

5.4 OBSERVATION AV KUNSKAPSNIVÅERNA I DET SVENSKA SPRÅKET

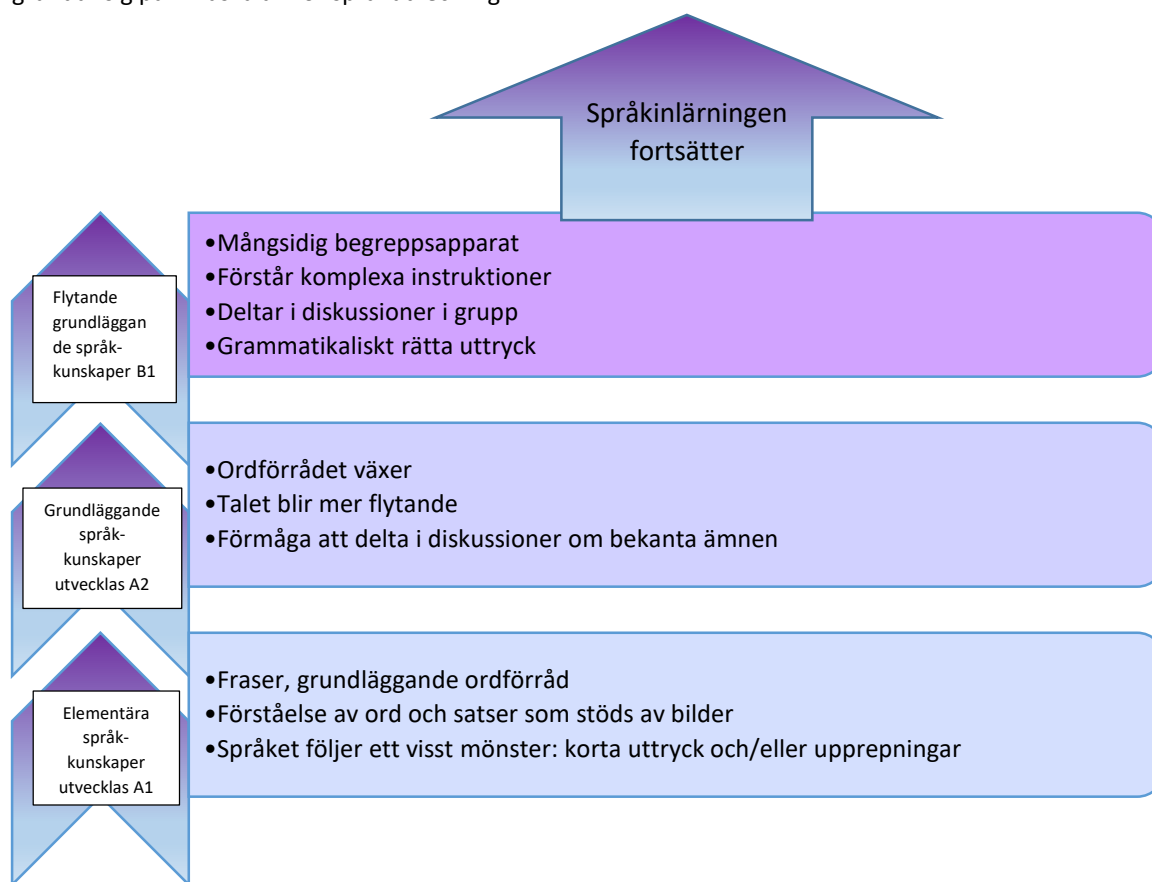
Det är viktigt att personalen är medveten om barnens språkliga kunskapsnivå då de planerar och genomför den pedagogiska verksamheten. För det här använder vi i Grankulla arbetsverktyget KieliPeda. I avsnitt 3 finns ett redskap för att genom observationer kunna ange en lämplig språklig nivå för kunskaperna i svenska hos ett flerspråkigt barn. Avsnitt 3 i KieliPeda baserar sig på den europeiska referensramen för språk. När man tillsammans har övervägt vilken som är den språkliga kunskapsnivån hos barnet kan man planera undervisningen så att den tangerar sådan utveckling som är att vänta inom en snar framtid och hur man kan

stödja inläringen. Med hjälp av KieliPeda är det också möjligt att dokumentera och följa upp språkutvecklingen. Närmare information om kunskapsnivåerna finns i avsnitt 3 i KieliPeda.

Normalt lär sig barn förstå och producera ett annat språk på ett eller två år tillräckligt bra för att klara av dagliga sociala situationer som upprepar sig. Skalan för bedömning av framväxande språkkunskaper (bild 8) har som mål att beskriva hur språkkunskaperna normalt utvecklas. Med hjälp av beskrivningarna i skalan är det möjligt att få vetskap om barnets språkkunskaper och då är det lättare att planera undervisningen och verksamheten samt välja pedagogiska lösningar. Språkkunskaperna utvecklas fortfarande efter att ett barn har nått nivån med flytande grundläggande språkkunskaper mot en självständig språkkunskap. Nivån för framstående språkkunskaper nås normalt i undervisningen efter grundskolan.

Bild 8. Språkutveckling från nivå till nivå

grundar sig på Nivåskalan för språkutveckling

Primär källa: Handbok för språkligt och kulturellt medveten småbarnspedagogik 2020, Vanda (fi. Kieli- ja kulttuuritietoisen varhaiskasvatuksen käsikirja 2020, Vantaa)

Redigerad: 25.6.2020 Hyvärinen

5.5 ANDRASPRÅKSINLÄRNING GENOM TILLÄGNANDE OCH UNDERVISNING

Ett andraspråk är ett språk som en person lär och tillägnar sig genom att bo och leva i en ny språklig miljö. Processen vid andraspråksinläring är mycket lik utvecklingen av ett barns modersmål. Att tillägna sig ett nytt språk kräver interaktion så att barnet kan ta till sig det ordförråd som används i omgivningen och språkliga strukturer omedvetet. Barnet behöver dessutom undervisning i svenska som andraspråk (S2) som sammanlänkas med allt innehåll, hela verksamheten och de teman som behandlas i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen. Målsättningen för undervisningen i andraspråket är att säkerställa att barnet lär sig sådana ord och språkliga strukturer som gör att hen kan kommunicera med de andra barnen och delta i undervisningen. Då ett barn får bekanta sig med och lära sig finska och svenska som en del av den språkliga utvecklingen ska det här inte jämföras med stöd inom småbarnspedagogiken.

I enlighet med Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) är utgångspunkten för lärande inom småbarnspedagogik barnets tidigare erfarenheter, intressen och kunskaper. Ett konkret språk och uttryck som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig finska eller svenska (s. 54). Det är viktigt att det som barnen får lära sig har anknytning till barnens växande färdigheter, erfarenhetsvärld och kulturella bakgrund. I verksamheten kombineras olika lärområden på ett naturligt sätt med det aktuella temat. Temana alltså ämnesområdena kan växa fram ur lekar, sagor, utfärder, barnens intressen eller olika interaktionssituationer. Vid planeringen av innehållet i temana ska personalen beakta både övergripande kunskaper och målsättningarna inom lärområden och undervisningshelheter. Förundran, tillägnande och inläringsglädje syns i hela verksamheten inom småbarnspedagogiken.

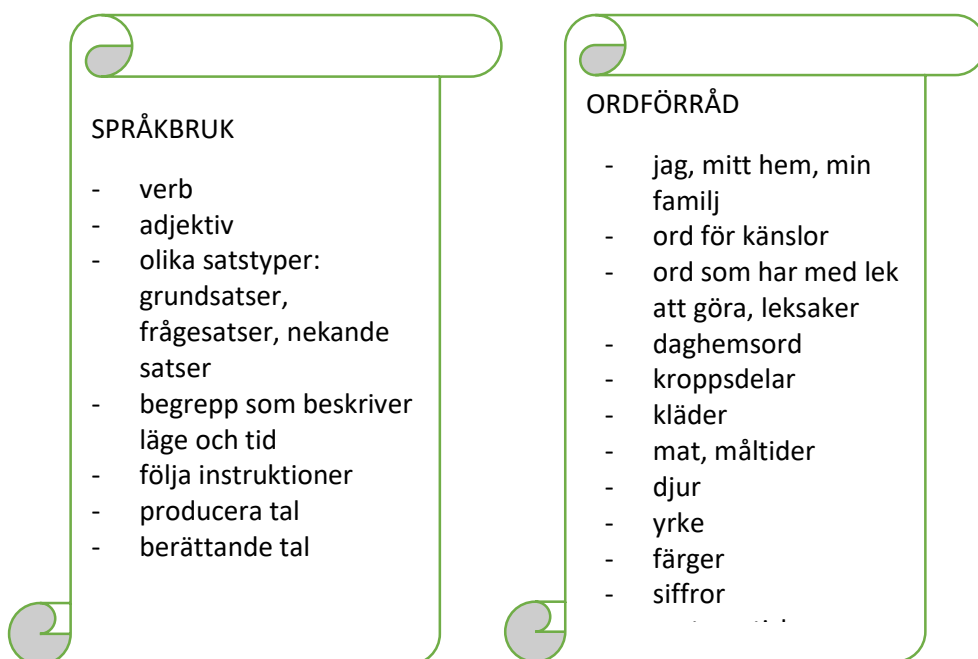
Inom småbarnspedagogiken ska undervisningen i svenska som andraspråk (S2) först och främst ses som aktiv närvaro i interaktionssituationer där språkundervisningen sker under pedagogiskt planerade möten i olika situationer inom småbarnspedagogiken.

5.6 UPPBYGGANDE AV ORDFÖRRÅDET, BEGREPP OCH SPRÅKLIGA STRUKTURER

Systematiska, målmedvetna och pedagogiskt planerade undervisningsstunder i svenska är ett viktigt tillvägagångssätt i S2-undervisningen. Utöver den dagliga verksamheten är det viktigt med regelbunden smågruppsverksamhet för att bygga upp ordförrådet och stärka inläringen av språkliga strukturer. I S2-undervisningen ingår både inläring av ord och övning av den mest centrala grammatiken. Det lönar sig att fästa särskild uppmärksamhet vid att lära barnen adjektiv och verb.

I språkundervisningen är det viktigt att börja med ord och begrepp som lämpar sig i många situationer. Ett 2-årigt barn som lär sig språk i normal takt borde kunna lära sig tio nya ord om dagen. Ett tvåspråkigt eller flerspråkigt barn kan till exempel lära sig sex nya ord på det ena språket och fyra på det andra, vilket gör att det kan verka som om barnets ordförråd utvecklas långsamt om man observerar utvecklingen enspråkigt. Ett brett ordförråd i alla de språk som barnet talar stöder en smidig skolstart. På vidstående bild (bild 9) har vi samlat de komponenter som hänför sig till ordförråd, ordklasser och språkanvändning som är viktiga för ett barn under skolåldern som ska lära sig svenska.

Bild 9. Innehåll i undervisningen av svenska som andraspråk.

Primär källa: Handbok för språkligt och kulturellt medveten småbarnspedagogik 2018, Vanda (fi. Kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen käsikirja 2018, Vantaa)
Redigerad: 1.7.2020 Hyvärinen

Medveten inläring av vardagliga ord fungerar som en utgångspunkt för S2-undervisningen. Metoderna är de samma som för övrigt inom småbarnspedagogiken. Med språkmedvetet tänkande kan personalen förbättra undervisningen, lekarna och lärmiljön så att de motsvarar barngruppens behov. De bästa resultaten får vi i lekfulla situationer med hjälp av ledda lekar eller spel, funktionella metoder samt musik, rörelse och utomhusvistelse. Som läromedel lämpar sig leksaker, lekar, spel, böcker, sånger, ramsor, historier och sagor. Instruktioner som produceras med bilder och ritprat främjar nämnvärt inläringen av svenska och hjälper barnet att komma in i lekarna. Det lönar sig också att fästa uppmärksamhet vid engagemang hos barnen: engagemang för den gemensamma verksamheten är nyckeln till lärande. Om barnet själv får vara med och skapa och utveckla leken samt vara delaktig i uppbyggandet av den gemensamma verksamheten ökar engagemanget.

Den ledda undervisningen kan göras mer språkmedveten genom att granska undervisningen och reflektera över barnens möjligheter till delaktighet i undervisningen. Det är till exempel vanligt att använda många frågor i undervisningen (Vilken dag är det idag?) och anta att barnet kan svara på frågan innan svaret kommit

fram i undervisningen. Endast de barn som har lärt sig dagarna på undervisningsspråket eller som har talat om saken på undervisningsspråket på morgonen därhemma kan svara. Då har inte alla en möjlighet att delta. När vi lär ut saken först och frågar sedan kan barnet genom att lyssna ha möjlighet att delta och svara. (Läraren kan först räkna upp alla veckodagar och peka på bilder/texter/veckokalendern som symboliserar dessa och sedan peka på den dag det är och ställa frågan.) Läraren kan säga till barnen att nu berättar jag något och snart ställer jag frågor om det som jag har berättat. Då vet barnen att det är viktigt att lyssna för att kunna svara på frågan eller frågorna som ställs efteråt. Läraren kan också ställa frågan så att svaret inte förutsätter tal utan barnet kan visa eller välja rätt svar.

5.6.1 EN DAG MED FAMILJEN KIPPIN – HUR MATERIALET ANVÄNDS I GRANKULLA

© Kipinäkeskus

Kipinäkeskus material *En dag med familjen Kippin* har aktivt tagits i användning inom småbarnspedagogiken i Grankulla. Materialet är en av metoderna som används för att stödja flerspråkighet och språkutvecklingen. Materialet gör det möjligt för barn att delta i undervisningen oberoende av deras språkliga nivå och stöder särskilt de barn som tenderar att dra sig undan i grupsituationer. I *En dag med familjen Kippin* är familjen Kippin ute på äventyr i miljöer som är bekanta för barnet (daghemmet, hemmets olika rum) och i centrum

står olika lekar och spel. Lek är ett redskap för att lära sig och genom En dag med familjen Kippin utvecklas barnets språkliga färdigheter, ordförråd och kommunikationsförmåga sporrade av lek och med starkt bildstöd. En dag med familjen Kippin utnyttjas särskilt i smågruppsverksamheten där varje barn har sin egen plats och har tid att reflektera och får lysa. Materialet ska användas regelbundet och ofta (till exempel 1 gång/vecka) för att säkerställa tillräcklig upprepning och inläring. Innan personalen bildar smågrupper är det viktigt att reflektera över vad gruppen ska fokusera på (till exempel ordförråd eller satsuppbyggnad) och vilka barn som drar nytta av det.

5.7 LITTERATUR SOM STÖD FÖR LÄRANDE

Nationella centret för utbildningsutvärdering har 2018 startat en längdsnittsstudie där rekommendationen är att barnet får återkommande tidiga läsoplevelser både i småbarnspedagogiken och hemma. Barnet ska få uppleva högläsning varje dag oberoende av vilka språkliga färdigheter barnet har eller hur bra barnet är på svenska. Fram till skolåldern borde ett barn ha fått höra minst 3 000 böcker. Att läsa olika böcker är ett naturligt sätt att öka och berika språkanvändningen. Läsningen kan vara interaktiv, lyssnande, lugnande eller inspirera till lek.

Litteratur används också som ett undervisningsmedel inom småbarnspedagogiken.

På webbsidorna *Läs för barnet* (<https://luelapselle.fi/sv/>) hittar du forskningsdata om läsningens inverkan, material för småbarnspedagogiken, boktips för barn i olika åldrar och rim och ramsor för gemensamma sagostunder. Det är viktigt att informera vårdnadshavarna om betydelsen av läsning. På webbsidorna finns också broschyrer att skriva ut till vårdnadshavarna på femton språk.

Vanda stads projekt "*Lukunen – lumoudu lukemisesta*" har en webbsida på finska där du hittar videor om betydelsen av läsning på albanska, arabiska, somaliska och ryska. (<https://sites.google.com/view/oppivavantaahankkeet/lukunen-lumoudu-lukemisesta>) På webbsidorna finns mycket idéer för småbarnspedagogiken, bland annat interaktiv sagoläsning.

På läsrörelsens webbsidor (<https://lukuliike.fi/sv/>) konstateras att inom småbarnspedagogiken hör läsningen ofta samman med vilostunden och då kan barnet starkt koppla läsningen till vila och insomning.

Inom småbarnspedagogiken finns det också orsak att reflektera över interaktiva och funktionella sätt att läsa.

I lärmiljön skulle det vara bra att ha framme aktuella böcker, barnens teckningar, pyssel och beskrivningar av böcker som gruppen har läst samt gemensam dokumentation. Det är bra att ha framme planscher som sporrar till läsning på en sådan höjd att barnen ser dem och också för vårdnadshavarna. På webbsidorna *Läs för barnet* finns informativa planscher på olika språk riktade till vårdnadshavarna.

Böcker stöder även uppbyggandet av barnets identitet och stärker de emotionella färdigheterna och självkänslan. Med hjälp av bilderna i böcker är det möjligt att förevisa mångfald. Det är viktigt att alla barn hittar något i böckernas bilder som de kan identifiera sig med. Barnet ska också själv kunna påverka hurdana böcker och sagor som gruppen läser. Samtidigt kan gruppen lära känna ortografin i olika språk och få information om bland annat olika kulturers seder, traditioner och högtider.

Genom att utnyttja det flerspråkiga bibliotekets tjänster kan gruppen bekanta sig med samma saga på olika

språk. Med hjälp av böcker är det möjligt att undervisa innehåll från alla lärområden. Ett mångsidigt val av böcker som står framme i lärmiljön stöder lärandet av temat i böckerna. I småbarnspedagogiken används olika litteraturgenrer såsom facklitteratur, poesi och sagor. På webben hittar du många boklistor om språkmedvetna barnböcker bland annat

[https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Kirjavinkit/Kielitietoinen_varhaiskasvatus\(190342\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Kirjavinkit/Kielitietoinen_varhaiskasvatus(190342)). (på finska)

Barnboksinstitutet upprätthåller webbsidorna *Lukemo* (<https://lukemo.fi/>) som presenterar nya barn- och ungdomsböcker och samlar information om barn- och ungdomslitteratur (på finska). Här kan du hitta böcker till exempel enligt tema.

För den som ska lära sig ett nytt språk är det nyttigt med lättlästa böcker i början. Lättläst språk är svenska där innehållet, orden och strukturerna är bearbetade så att det lätt går att läsa och förstå. Det finns också böcker och nyheter på lättläst svenska. Även bilderböcker finns på lättläst svenska. Då språkkunskaperna utvecklas flyttar man över till mer krävande texter.

I småbarnspedagogiken är det viktigt att beakta att familjer har olika sätt att låta barnet bekanta sig med skriven text. I vissa kulturer kan den litterära traditionen vara obetydlig eller icke-existerande. Då kan den muntliga traditionen vara mycket stark. Det är viktigt att personalen påminner familjerna om betydelsen av muntligt återberättande och bildläsning för utvecklingen av barnets språk och inlärningsfärdigheter. Det är bra att också använda sig av berättande i verksamheten inom småbarnspedagogiken. Då är bilder av särskild vikt som stöd för det som berättas. Det lönar sig att ge bilderna till barnen så att de kan repetera berättelsen och skapa nya. Att läsa bilder är en del av multilitteracitet. Inom projektet Lukunen har ett material som stöder multilitteracitet tagits fram. Materialet finns på finska och heter *Polku Tarinaan*.

Regelbunden läsning kan vara av avgörande betydelse för utvecklingen av barnets färdigheter, fantasi och emotionella intelligens. På webbsidorna Läs för barnet (<https://luelapselle.fi/sv>) hittar du forskningsdata om läsningens inverkan, material för småbarnspedagogiken, boktips för barn i olika åldrar och rim och ramsor för gemensamma sagostunder.

5.7.1 DIALOGISK LÄSNING

Dialogisk läsning eller interaktiv sagoläsning är en metod som används för att få alla barnen i gruppen, oberoende av språknivå, att delta och engagera sig i den gemensamma verksamheten. Personalen beaktar barnens intressen vid valet av bok och bekantar sig med boken i förväg. Valet av saga påverkas också av vardagsord och begrepp som är viktiga att barnen lär sig. Personalen ska reflektera över vilka begrepp som de väljer i sagan och hur de förklarar begreppen. Då barn får lyssna på böcker lär de sig rikligt med ord. En del av orden stannar i det passiva ordförrådet, till exempel kärring, gumma, tant. De ord som är betydelsefulla för barnet flyttar över till det aktiva ordförrådet. Sagotemat inklusive vokabulären ska göras synlig i lärmiljön med föremål, bilder och leksaker. Barnen ska ha möjlighet att repetera innehållet och skapa nya sagor på egen hand efter att de bekantat sig med sagan. Om det är möjligt kan personalen också ställa fram den aktuella boken i lärmiljön på andra språk som barnen kan. Begrepp ur sagan ska finnas synliga både som bilder och i skriven form på de språk som används i närmiljön. Barnen ska kunna använda föremål som hör samman med boken och till exempel en sagopåse och rekvisita. Processen med sagoläsning startar med att bekanta sig med sagan till exempel genom att gå en bildpromenad. Barnens intresse för och nyfikenhet på den aktuella boken väcks så att barnen får se på bilderna under tystnad. Nästa dag fortsätter gruppen att

bekanta sig med boken. Med hjälp av bilderna i böckerna diskuterar gruppen vad som kan tänkas hända i sagan. Gruppen kan förflytta sig till sagans värld med ett gemensamt tecken som till exempel att sagoberättaren tar på sig en hatt, att gruppen tar sig till en sagomatta eller att barnen kryper in genom en port till sagolandet. Det är bra att ordna med en mysig läsvrå där barnet kan se och höra bra. Med hjälp av belysningen kan personalen skapa en viss stämning. Som stöd för läsningen använder personalen rekvisita såsom bilder, föremål, rörelse, musik, instrument eller kläder.

För att hålla kvar spänningen och intresset hos barnen använder personalen olika tonfall, rekvisita och rörelser. Personalen upprätthåller interaktionen genom att diskutera händelserna i boken, repetera det som har hänt tidigare i boken och förutspå vad som kommer att hända. Gruppen repeterar tillsammans händelser och ord i boken och funderar på hur de begrepp som finns i boken sägs på alla de språk som barnen i gruppen kan (till exempel på hur många språk kan vi säga björn eller röd). Det är viktigt att personalen informerar vårdnadshavarna om betydelsen av läsning för barnets språkutveckling. Med pedagogisk dokumentering beskriver vi för vårdnadshavarna hur man använder sagor och berättelser som stöd för lärande. Om det är möjligt ska personalen bjuda in vårdnadshavarna till gemensamma lässtunder och familjerna ska kunna låna böcker på daghemmet.

På projektet Lukunens webbsidor hittar du en plansch om interaktiv sagoläsning. Där beskrivs de olika faserna i interaktiv läsning. Planschen ger tips om vad som är viktigt att beakta vid interaktiv läsning. På webbsidorna finns också videor som presenterar metoden. Inom projektet Lukunen har en årsklocka för sagoinspirerad lek tagits fram och den är avsedd som stöd för planeringen av verksamheten i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen. På projektet Lukunens webbsidor finns en plansch med årsklockan för sagoinspirerad lek och en video som berättar om lekens världar.

5.8 UTVECKLANDET AV EN SPRÅKMEDVETEN PEDAGOGIK INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN - ARBETSVERKTYGET KIELIPEDA

Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för att alla tvåspråkiga och flerspråkiga barn får en *plan för att stödja flerspråkighet*. Barnets plan för att stödja flerspråkighet ingår i barnets individuella plan (plan för småbarnspedagogik eller plan för förskoleundervisningen) och den uppdateras kontinuerligt. Utvecklingen av barnets kunskaper i svenska följs upp och bedöms med arbetsverktyget i avsnitt 3 i Kielipeda. Om ett tvåspråkigt eller flerspråkigt barn har svenska som ett av modersmålen ska läraren inom småbarnspedagogik fästa särskild uppmärksamhet vid stödet för barnets övriga språk då planen för att stödja flerspråkighet görs upp (Kielipeda avsnitt 2). I bilagorna finns årsklockan för stöd av flerspråkighet (bilaga 3) som stöd för planeringen.

Planen för att stödja flerspråkighet inbegriper ett samtal med vårdnadshavarna om betydelsen av modersmål, språkutveckling och upprätthållande av ett språk samt överenskomna åtgärder för att stödja och utveckla barnets modersmål. I samtalet fungerar Kielipedas avsnitt 2 som stöd. Dessutom berättar läraren för vårdnadshavarna hur småbarnspedagogiken stöder barnets språkliga identitet. Då ett barn får använda sitt modersmål och svenska så att de överlappar varandra får barnet mer möjligheter att samverka och vid behov ta en paus från utmaningarna i andraspråket.

Under samtalen om barnets individuella plan för småbarnspedagogik får föräldrarna alltid veta hur barnets kunskaper i svenska utvecklas. Samtidigt antecknar läraren i planen för att stödja flerspråkighet målsättningar för kunskaperna i svenska, innehållet i stödet samt metoder och pedagogiska lösningar för att stödja lärandet.

De metoder, tillvägagångssätt och pedagogiska lösningar som vi använder utvärderas alltid innan planen för att stödja flerspråkighet ska uppdateras.

UTVECKLANDE AV EN SPRÅKMEDVETEN PEDAGOGIK INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

ARBETSVERKTYGET KIELIPEDA

<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/kasvatustieteiden-tiedekunta/opettajankoulutuslaitos/kieli-ja-kulttuuritietoinen-opetus>

1. UTVÄRDERING AV EN SPRÅKMEDVETEN LÄRMILJÖ

Alla enheter inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ska reflektera över lärmiljön med hjälp av KieliPedas avsnitt 1. Av de punkter som behöver utvecklas ska enheten välja en eller flera punkter för att göra upp en utvecklingsplan. Åtgärderna i planen utvärderas senast i början av våren. Ur avsnittet kan personalen också plocka ärenden till ett enskilt barns plan för att stödja flerspråkighet, till exempel hur personalen kan stödja utvecklingen av hemspråket i gruppen inom småbarnspedagogik. (Avsnitt 1 sparas som bilaga till gruppens plan för småbarnspedagogik.)

2. GRANSKNING AV BARNETS SPRÅKLIGA VÄRLD

Läraren inom småbarnspedagogik diskuterar familjens språk med alla vårdnadshavare till flerspråkiga barn och de fyller tillsammans i blanketten 2A eller 2B i KieliPedas avsnitt 2.

Samtalet förs och blanketten fylls i med vårdnadshavaren/vårdnadshavarna varje år. Barnets språkliga värld är inte nödvändigtvis bestående utan vissa språk kan falla bort och nya komma i stället. Därför är det nödvändigt att uppdatera blanketten varje år. Vårdnadshavarna ska få information om flerspråkighet och betydelsen av modersmål så att de har möjlighet att stödja barnets språkutveckling genom att mångsidigt använda de språk som barnet talar hemma och genom att uppmuntra barnet till att diskutera och lyssna. Blanketten tydliggör det gemensamma ansvaret om stödet för barnets flerspråkighet. (Avsnitt 2 sparas som en bilaga till barnets individuella plan (planen för småbarnspedagogik eller förskoleundervisning).)

3. UPPFÖLJNING AV SPRÅKKUNSKAPERNA I SVENSKA HOS ETT FLERSPRÅKIGT BARN

Planen för undervisning i svenska är en del av planen för att stödja flerspråkighet och inkluderas i barnets individuella plan för småbarnspedagogik eller förskoleundervisning.

** Det här är inte nödvändigt om barnet även talar svenska hemma och den språkliga nivån är åldersenlig på alla delområden inom språket.*

Som bas för planen används avsnitt 1 och 2 i KieliPeda.

Avsnitt 1 fylls i av personalen inom enheten för småbarnspedagogik som bedömer om verksamhetsmiljön är tillräckligt språkmedveten och om miljön odlar ett rikt språk för att barnets kunskaper i svenska ska kunna utvecklas så bra som möjligt. De saker som behöver utvecklas skrivs in i barnets individuella plan för småbarnspedagogik eller förskoleundervisning.

Med hjälp av avsnitt 3 bedömer läraren inom småbarnspedagogik barnets kunskaper i svenska. Planerna för att stärka de framväxande färdigheterna och stödja utvecklingen av svenska skrivs in i barnets individuella plan för småbarnspedagogik/förskoleundervisning som en del av planen för att stödja flerspråkighet.

(Avsnitt 3 i KieliPeda sparas som en bilaga till barnets individuella plan.)

6 KÄLLOR OCH NYTTIGT MATERIAL

ÅSKÅDNINGSMÄSSIG OCH KULTURELL MEDVETENHET

Kasvua katsomuksesta

(Videon Språkligt, kulturellt och åskådningssmässigt medveten småbarnspedagogik och förskoleundervisning (på finska). *(Silja Lamminmäki-Vartia, 15.3.2019)*

<https://www.youtube.com/watch?v=9ZqNk-4Df2Y>

Kulturernas högtidskalender (*Esbo stad*)

Kulturens årsklocka

<https://kulttuurinvuosikello.fi/>

Utbildningsstyrelsens anvisningar om åskådningssfostran och religiösa evenemang i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189097_askadningsfostran_och_anordnande_av_religiosa_evenemang_inom_smabarnspedagog.pdf

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189096_anvisning_om_anordnande_av_undervisning_i_religion_och_livsaskadningskunskap_0.pdf

Religionskalender

<https://uskot.fi/kalenteri/>

SPRÅKETS BETYDELSE OCH FLERSPRÅKIGHET

KieliPeda-verktyget

<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/kasvatustieteiden-tiedekunta/opettajankoulutuslaitos/kieli-ja-kulttuuritietoinen-opetus>

Språkens rika värld (*Utbildningsstyrelsen*)

<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/sprakens-rika-varld-material>

Vad i all världen är språkmedvetenhet? (*FD Mari Honko, 28.11.2019*)

<https://www.avoin.jyu.fi/fi/blogit/mika-ihmeen-kielitietoisuus>

Flerspråkig småbarnspedagogik, video (*Utbildningsstyrelsen*)

<https://www.youtube.com/watch?v=8x7rAPUdNOA>

Synlig flerspråkighet, språkmedvetenhet för alla! (*Utbildningsstyrelsen*)

<https://www.oph.fi/fi/opettajille/monikielisyyss-nakyvaksi-kielitietoutta-kaikille> (på finska)

Betydelsen av det egna modersmålet, broschyrer på olika språk

<https://blog.edu.turku.fi/monikulttuurinenopetus/oman-aidinkielen-merkitys-esitteet/?msclid=25bb13d0d03b11ec887a3c1abad371d3>

Oma kieli kullan kallis (*Utbildningsstyrelsen*)

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Oma%20kieli%20kullan%20kallis.pdf> (på finska)

Oma mieli oma kieli (*Utbildningsstyrelsen*)

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf (på finska)

Vuorotellen. Handbok om interaktion och språkutvecklingens första faser

https://www.jyvaskyla.fi/sites/default/files/atoms/files/vuorotellen_0.pdf (på finska)

Bildhandbok för föräldrar – när barnet börjar i småbarnspedagogiken (*Vanda stad*)

[http://new-www.vantaa.fi-](http://new-www.vantaa.fi-a.innofactor.com/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134815_Kuvaopas_vanhemmille_-_Varhaiskasvatuksen_aloittaminen.pdf)

[a.innofactor.com/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134815_Kuvaopas_vanhemmille - Varhaiskasvatuksen aloittaminen.pdf](http://new-www.vantaa.fi-a.innofactor.com/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/134815_Kuvaopas_vanhemmille_-_Varhaiskasvatuksen_aloittaminen.pdf) (på finska)

Barnet lär sig, korta videor (*Befolkningsförbundet*)

<https://www.hyvakysymys.fi/video/lapsi-oppii-monikielinen-perhe-vuorovaikutus-ja-kielen-oppiminen/> (på finska)

Låt oss tillsammans glädjas över språkens rika värld! (*Utbildningsstyrelsen*)

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/yhdessa-ja-iloisesti-kielten-maailmaan.pdf> (på finska)

LITTERATUR OCH LÄSNING

Språkmedveten småbarnspedagogik, boklista (*Helmet*)

[https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Kirjavinkit/Kielitietoinen_varhaiskasvatus\(190342\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Lapset/Kirjavinkit/Kielitietoinen_varhaiskasvatus(190342)) (på finska)

Läs för barnet

<https://luelapselle.fi/sv/>

Läsrörelsen

<https://lukuliike.fi/sv/>

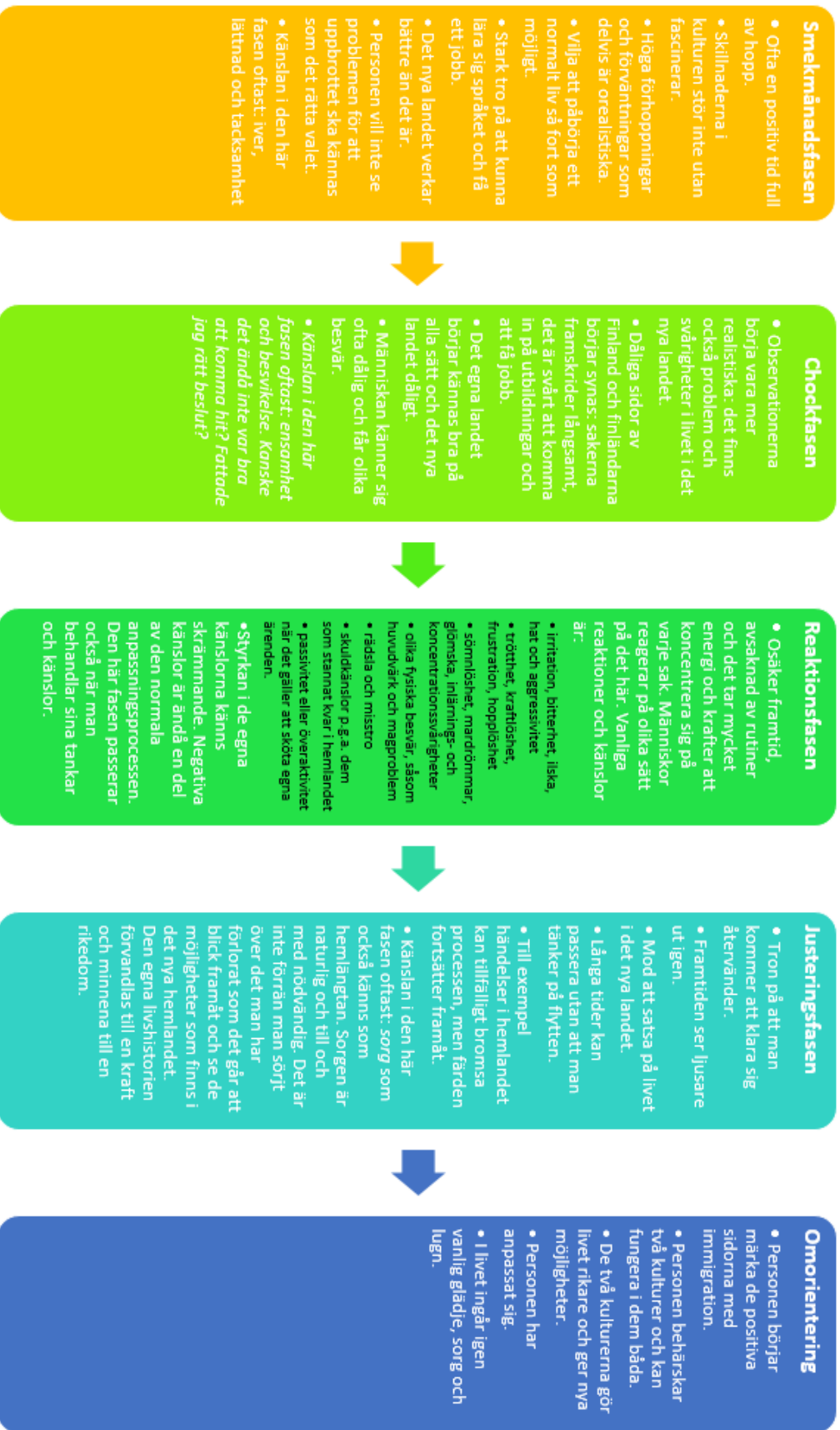
Lukunen – lumoudu lukemisesta

<https://sites.google.com/view/oppivavantaahankkeet/lukunen-lumoudu-lukemisesta> (på finska)

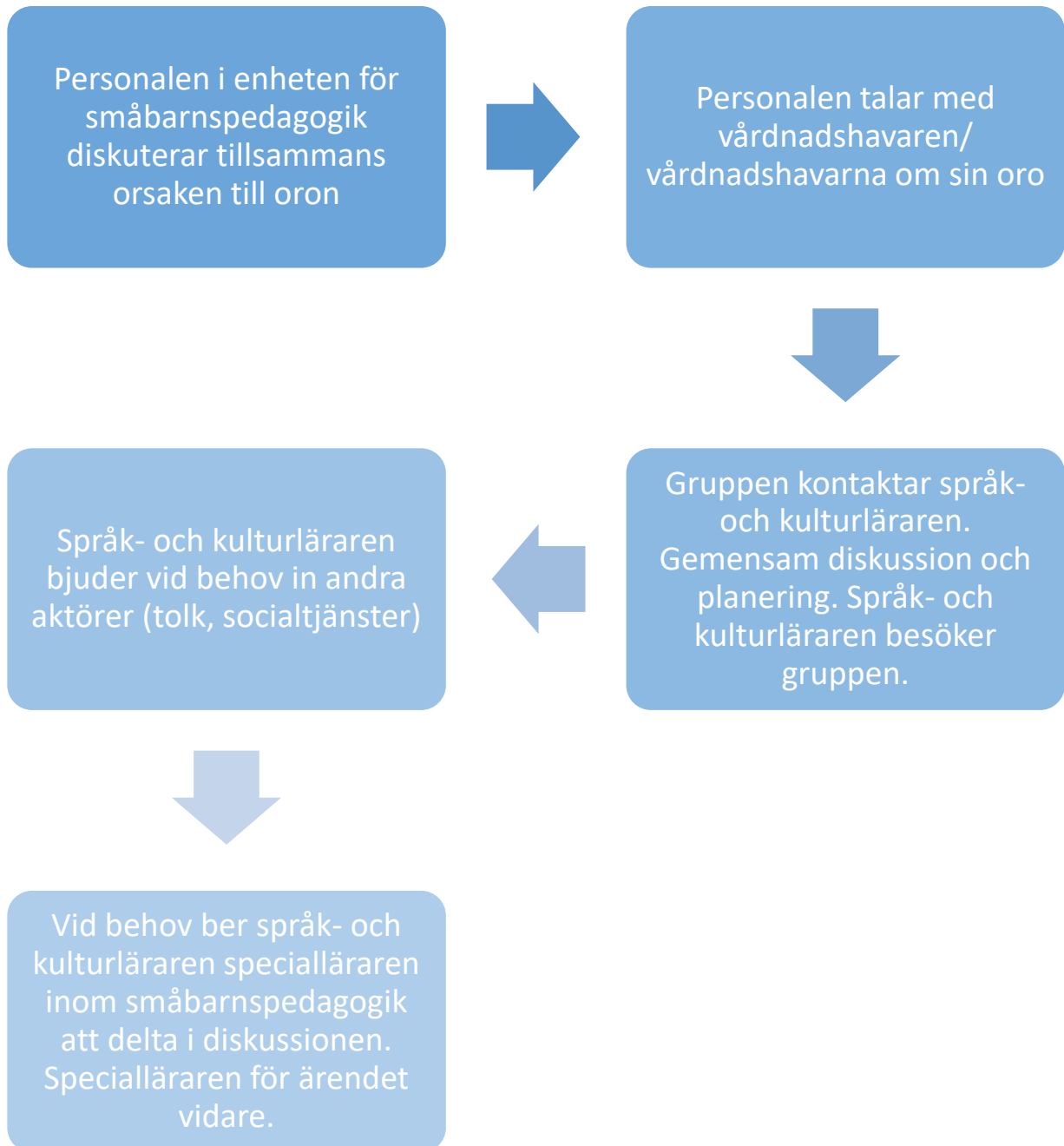
DEN PSYKISKA PROCESSEN VID INVANDRING

7 BILAGOR OCH BILDER ATT SKRIVA UT

Bilaga 1. Den psykiska processen vid invandring

Då barnets utveckling väcker oro, flerspråkigt barn

OBS!

Oron kan minska när som helst. Då kan processen stanna upp, men situationen kan fortfarande följas upp/en handlingsplan skrivas.

Bilaga 3. Årsklocka för stöd av flerspråkighet

Bild 1. Då barnet börjar i småbarnspedagogiken

PROCESSEN VID DAGVÅRDSSTART/FÖRSKOLESTART

Bild 2. Då ett barn med flyktingbakgrund börjar i småbarnspedagogiken

PROCESSEN VID DAGVÅRDSSTART/FÖRSKOLESTART FÖR ETT BARN MED FLYKTINGBAKGRUND

Bild 3. Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran

Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran		
nivå 4	SAMHÖRIGHET, SOLIDARITET OCH KRITISKHET	<ul style="list-style-type: none"> • grunden för fostran är jämlikhet och social rättvisa, vi stöder minoriteter • vi undviker inte meningsskiljaktigheter eller konflikter, de är en väsentlig del av lärandet • vi tar med gärna emot skillnaderna i barns kulturella bakgrund och accepterar dem som instrument för fostran och undervisning • stark samhörighetskänsla mellan barnen och fostrarna, fostrarna känner äkta respekt för barnens kulturella identiteter, modersmål och kulturer • fostran och undervisning som sporrar till öppen och kritisk men samtidigt respektfull dialog • vi förstår kulturernas föränderlighet • vi romantiserar inte det som är annorlunda eller får det att verka exotiskt • det finns inte främmande språk eller kulturer utan många språk och kulturer.
nivå 3	RESPEKT	<ul style="list-style-type: none"> • olikheter är beundransvärda och kulturell mångfald uppskattat • vi förväntar oss att alla lär sig, de som behöver får stöd • diskussion och samverkan är centrala för pedagogiken • vi stöder inläringen av det dominerande språket och modersmålet • vi gör det möjligt för vårdnadshavarna att delta och drar nytta av det • vi stöder utvecklingen av den kulturella identiteten och självkänslan.
nivå 2	ACCEPTANS FÖR MÅNGFALD	<ul style="list-style-type: none"> • vi erkänner skillnaderna och underskattar inte värdet av dem • "en salladsskål" som alla barn fyller med ingredienser från sin egen kultur.
nivå 1	TOLERANS	<ul style="list-style-type: none"> • tolerans, men inte nödvändigtvis acceptans • inte tillräckligt för att sammanföra personer från olika kulturer • inte tillräckligt för att skapa jämlikhet.

Nivåer i kulturellt ansvarsfull fostran

Primär källa: Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia (2017)

Redigerad: 9.7.2020 Hyvärinen

Bild 4. Metoder för vårdnadshavarna att stödja modersmålet

